JAVA-BODE.

NIEUWS- HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1854. Woensdag 15 Maart. N°. 21.

Prijs per halfjaar voor *Batavia* .... *f* 12.50
» » » » *Java* .... » 15.—
» » » » *Buitenbezittingen* ...... » 17.50
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven *franco*.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, vóór posttijd.

De prijs der Advertentiën *met derzelver herhaling* is **ZESTIG DUITEN** voor de **VIJF WOORDEN** behalve het zegel.

Bij deze Courant behoort één BIJVOEGSEL.

Civiel Departement.

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den procureur-generaal bij het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indie mr. *J. O. Wijnmalen*.

Een verlof naar Nederland, voor den tijd van één jaar, op zijn verzoek, aan den resident van Batavia *P. van Rees*, en zulks *zonder bezwaar van 's lands schatkist.*

Benoemd:

Tot resident van Batavia, *A. H. W.* baron *de Kock*, thans waarnemend resident van Madioen.

Tot president van de algemeene rekenkamer, *W. D. van Berckel*, thans lid van die kamer.

Tot haven- en pakhuismeester te Pontianak, in de Wester-afdeeling van Borneo, *C. Kater*, thans klerk en havenmeester en waarnemend pakhuismeester aldaar.

Gesteld:

De klerk bij de algemeene rekenkamer *F. W. H. van Straaten*, ter beschikking van den directeur der posterijen, speciaal om te worden belast met de in ontvangstname, de afgifte en het overbrengen, aan boord van het particuliere stoomschip Java, van de brievenmalen welke van Batavia naar Singapore en terug verzonden worden.

Goedgekeurd:

Dat door den Directeur der Cultures, bij het kader der Landelijke Inkomsten en Culturos, [?]

Zijn Verplaatst:

Uit de residentie Bezoekie naar Bagelen, de controleur der 1 klasse *E. H. M. Rudolph*.

Uit de residentie Soerabaya naar Japara, de controleur der 2 klasse *K. A. Dekker*.

Bij het Personeel der Indigo-Cultuur,

Is Benoemd:

Tot waarnemend opziener der 3 klasse, *J. A. de Witt*, opziener bij de braziliaansche koffijbereiding.

Is Geplaatst:

In de residentie Banjoewangi, de waarnemende opziener der 3 klasse *J. A. de Witt*.

Bij de Nopal-Cultuur en Cochenille-Teelt.

Is Ontslagen:

De opziener der 3 klasse *H. M. Z. Sikman*.

Zijn Benoemd:

Tot opziener der 3 klasse, *J. N. Ponder*, opziener der 4 klasse.

Tot opziener der 4 klasse, *C. J. Braun*, klerk bij den opziener der bannelingen te Soekaradja (Banjoewangie).

Schutterijen, enz.

Bij het Corps Pionniers van den Barissan van Madura.

Ontslagen:

Eervol, wegens ziekte, de 1 luitenant raden *Soero Natpoda*.

Bevorderd:

Tot 1 luitenant, de 2 luitenant *Bangsa Dlaija*.

Benoemd:

Tot 2 luitenant, de sergeant-majoor *Kerta Djaija*.

Militair Departement.

In activiteit hersteld:

De 1 luitenant der infanterie op non-activiteit *J. P. Pfeiffer*.

Geplaatst:

Bij het groot militair hospitaal te Willem I, de offic. van gezondh. der 3 kl. *B. Schreuders*, onlangs uit Nederland aangekomen.

Bij den Raad van Verdediging van Nederlandsch Indie, wegens ontbinding van dien Raad.

Eervol Ontslagen:

Als president, de kolonel der genie jhr. *R. G. B. de Vaijnes van Brakell*.

Als gewone leden, de kolonel der artillerie *A. Meis*, de luit.-kol. der genie *W. C. von Schierbrand*, de majoor der artillerie *N. W. H. S. Whitton* en de majoor der genie *W. J. von Krippendorff*.

Als buitengewone leden, de kapt. ter zee *A.* baron *Collot d'Escury* en de luitenants ter zee der 1 kl. *P.* baron *Melvill van Carnbée* en *J. Groll*.

Als secretaris, de kapt. der infanterie *R. F. de Seijff*; en zulks onder dankbetuiging van de door hen in die verschillende betrekkingen bewezen diensten.

Advertentien.

Vertrek der Overland-Mail.

Het vertrek zal plaats vinden op Woensdag 29 Maart. De sluiting der brievenpakketten aan het postkantoor te Weltevreden is bepaald op:

a. De pakketten voor Europa, Britsch Indië, China enz. daags vóór het vertrek tot 1 ure 's namiddags.

b. De pakketten voor Banka, Palembang en Riouw, twee dagen bevorens op hetzelfde uur. Zie *Java-Bode* van 21 Januarij, No. 6.

De directeur der producten en civiele magazijnen maakt bekend, dat door de residenten van Batavia en Soerabaya, tegen de eerste helft van de maand April aanstaande, op eenen nader te bepalen dag, eene publieke uitbesteding zal worden gehouden voor den overvoer van steenkolen van Bandjermassing naar Onrust, Soerabaya en Banca, als:

naar Onrust 1,500,000 Ned. ₶, naar Soerabaya 1,000,000 Ned. ₶, naar Muntok 600,000 Ned. ₶, en zulks in 3 perceelen, als:

1 perceel, van Bandjermassing naar Onrust, 1,500,000 Ned. ₶.
2 » » » » Soerabaya, 1,000,000 » ₶.
3 » » » » Muntok, 600,000 » ₶.

De overvoeren van deze perceelen zullen moeten plaats hebben vóór ultimo October aanstaande.

Algemeene vergadering van stemgeregtigde deelhebbers in de Javasche Bank, op Dingsdag 18 April aanstaande, des voormiddags ten 10 ure, in het lokaal der Bank, ten einde naar luid van art. 46 van het octrooi en reglement, zich bezig te houden:

a. met het benoemen van 2 directeuren, als ter vervanging van den, ingevolge art. 40, aftredenden heer *H. M. Willer*, en van den heer *G. Suermondt*, als van hier vertrekkende:

b. Met de benoeming eener Commissie tot opname van de balans;

c. Met het vaststellen van huishoudelijke bepalingen en het overwegen van alle verdere zaken, die de directie alsdan zal voorstellen.

Op Zaturdag den 18 Maart aanstaande, des morgens ten 9 ure, zal door den eerstaanwezenden ingenieur van den waterstaat en 's lands civiele werken alhier, ten zijnen bureele aan den minstieschende worden aanbesteed, het aanmaken van vijftig houten stellingen ten dienste van het entrepôt te Batavia.

SCHUTTERIJ VAN BATAVIA.

Met referte tot de annonces in de Javasche Couranten dd. 4 en 8 Febr. 1854, No. 10 en 11, worden de contribuabelen aan de schutterskas herinnerd om hunne contributien voor ultimo Maart 1854, over het 1ste kwartaal 1854, tot voorkoming van geregtelijke invordering, te komen voldoen.

BATAVIA, *den 13 Februarij 1854.*

De Kapitein-Kwartiermeester,
R. M. DAENDELS.

Vendutien.

Op Donderdag 16 Maart, voor de pakhuizen in de Binnen Nieuwpoortstraat, van wijlen den heer *T. A. van der Does*. Zie advert. n°. 325.

en

's Avonds ten 7 ure, in de Harmonie, door *Lange & Co.* Zie advert. n°. 333.

Op vrijdag 17 Maart, in het gebouw der tentoonstelling op het Koningsplein door *John Pryce & Co.* Zie advert. n°. 315.

en

Tegen 4% vendusalaris voor het commissiehuis van *A. van Ommeren & Co.*

Op Maandag 20 Maart, tegen 4% vendusalaris, voor het commissiehuis van *John Pryce & Co.*

Op Dingsdag en Woensdag 21 en 22 Maart, ten huize van den heer *G. Suermondt*, op Cramat, wegens vertrek, door *John Pryce & Co.*

Vertrekkende Personen.

K. F. Stoelman, — *H. Vernède*. — *L. W. C. Keuchenius*. — *J. O. Wijnmalen*.

Advertentiën.

Bevallen van een ZOON, *Louisa Jacometti*, Echtgenoot van

J. W. RUDOLPH.

(334)

BATAVIA, 12 Maart 1854.

VENDUTIE

op Donderdag den 16den Maart 1854,

voor de pakhuizen in de Binnen-Nieuwpoortstraat, van wijlen den Heer *T. A. van der Does*, voor rekening van deszelfs boedel, van diverse negotie goederen, fijne wijnen, als: Champagne, Bergerac, Witte en Roode Port à Port, Madera- en Rijnwijn, Likeuren, Cognac, Genever, Valkbier, Seltzerwater, Provisiën van *Alberdingk Thym*, Groene Zeep, Muurtegeltjes, Engelsche Hanglampen, Glas- en Kristalwerk, Soija, Notenmuscaat, Foelie, Kruidnagelen, Toko kasten en Jattiehouten Stellingen. (325)

Donderdag avond aanstaande zal door *Lange & Co.*, in de Harmonie, **verkooping** worden gehouden eener keurige Verzameling Boekwerken, waaronder bijzonder uitmunten die, welke handelen over regtswetenschap, staathuishoudkunde, geneesen heelkunde, geschiedenis, land- en volkenkennis, compleet Indisch Staatsblad.

Voorts zullen worden verkocht: zeer goede *Natuurkundige, Heel- en Verloskundige Instrumenten*, waaronder amputatietoestel, keurige troesse, diverse operatieen dissektie-apparaten. (333)

Op de Boeken Vendutie van den 16den dezer zal nog worden verkocht:

eene welluidende Piano. (341)

Op de Vendutie van Vrijdag den 17den dezer, voor het Commissiehuis van *A. van Ommeren & Co.*, op Passer Pisang, zullen mede worden verkocht:

Een span goede en hard loopende Wagenpaarden, hoog 4 voet en 1 duim.

Een span goede en hard loopende Wagenpaarden, boppong, 4 voet 1 duim.

Een Vos, goed Bendiepaard, en nog eenige ongedresseerde Wagenpaarden, welke Donderdag op het plein achter de Weeskamer te zien zijn. (322)

Op Vrijdag den 17den Maart 1854,

VENDUTIE

in het Gebouw der Tentoonstelling op het Koningsplein door *JOHN PRYCE & Co.*,

van ruim **Duizend Voorwerpen** welke op de Tentoonstelling zijn geweest.

Op Woensdag den 15den Maart van 's morgens 8 ure tot 's namiddags 3 ure te bezigtigen. (315)

Op Zaturdag den 18e dezer zal op het Land *Depok* VENDUTIE worden gehouden van eenen netten en wel geconditionneerden Inboedel,

bestaande uit: Spiegels, Hang- en Tafellampen, Tafels, Stoelen, Banken, Kleederkasten, Eet- en Theeserviezen, zuivere Ledikanten, eenige bijzonder schoone Koebeesten, Paarden, Rijtuigen en hetgeen verder te voorschijn zal worden gebragt. (327)

Op den 18 Maart

zal vendutie gehouden worden in het locaal der Beurs, voor de veiling van onafgeloste pandgoederen. (330)

VAN OECKELEN, Jr.

beveelt zich aan tot het geven van Piano lessen. Informatiën *Java-Hôtel*. (338)

ESTHER. (*vervolg*).

»Woedt vrij, magtige winden! raas vrij, ontzettende donder! en herinnert het ons luide, dat wij nergens heul of schuilplaats hebben!» Zoo sprak een jeugdig krijgsman, die met gebogen hoofd en de beide handen op zijn zwaard leunende, op een' steen zat. »Heul noch schuilplaats?» hernam een ander wiens zware roode baard nog meer de woestheid zijner blikken deed uitkomen, »gij bedriegt u, vriendje! Koning *Kasimir* heeft immers kasteelen laten bouwen met sterke muren en donkere kamers. Op alle kruiswegen zijn galgen opgerigt, en wij behoeven slechts in handen van zijne Starosten en Castellanen te vallen, om heul en schuilplaats voor eeuwig te vinden.» Na deze woorden greep de roodbaard eene koperen flesch, nam er eene lange teug uit en reikte dezelve daarna aan zijn' jongeren makker over, met de woorden; »Hier, *Reschko!* spoel u de zorg van het hart!» Maar deze reikte de flesch zonder die aan den mond gebragt te hebben, weder aan een' ouden krijsman, die zich juist bij het vuur ter ruste had nedergevleid, doch nu oprees en zijn' baard wegstreek om te drinken: Gezondheid, vadertje, gezondheid! riep de roodbaard lagchende, »maar denk dat mijne flesch geen vat is; ongaarne wilde ik u van drank voorzien, oude *Sendziwoy!* want uwe keel is zonder bodem, even als de zoutwerken van Wieliczka." — *Sendziwoy* gaf geen antwoord maar haalde eens adem; nu nam hij nog eene teug, gaf toen de flesch aan den eigenaar terug, bragt zijn' baard weêr in orde en nu met het hoofd knikkende, zeide hij: »slechte tijden, slechte tijden, kameraden! Dat waren gouden dagen, toen gansch Polen één slagtveld vormde, toen vorsten en heeren elkander om één woordje den oorlog aandeden, dorpen en steden leêg plunderden en zich te vuur en te zwaard regt verschaften. Toen, broeders! was het een heerlijke tijd voor ons, dolende ridders; toen verschaften zwaard, paard en moed hunnen man nog het noodige; toen betaalden rijke heeren de een al meer dan de ander, om bekame strijders onder hun vaandel te hebben, en even als de wolven trokken wij van de eene grens naar de andere, onze dienst betoonende, daar waar ons het meeste voordeel verbeidde. Onafhankelijke legerscharen legden aan kooplieden en heeren willekeurig belastingen op, leefden in vreemde dorpen even als in hunne eigene, hingen Joden op voor tijdverdrijf, verkochten hunne gunst en hielden zich op die wijze onledig. Doch, kameraden! ons einde nadert. Koning *Kasimir* heeft regtbanken daargesteld en de doodstraf bepaald voor hen die zich met het zwaard genoegdoening verschaffen. Helden hebben nu nog maar alleen in bosschen en op schier ontoegankelijke bergen een veilig verblijfoord, en dat nog slechts aan de uiterste grenzen. De Koning wil dat wij er slechts een' met ons zwaard zullen dienen en met de ploeg ons het levensonderhoud verschaffen; daartoe biedt hij ons grond in Reussen aan, indien wij de grenzen van Polen tegen de Tartaren willen beschermen, en bedreigt ons met de galg, wanneer wij ons niet onderwerpen; doch eerder zal mij de Duivel tienmaal halen eer ik boer worde!" — »Langzaam, langzaam, oudste, »sprak de roodbaard, »weet gij het dan niet dat Koning *Kasimir* zich als beschermer der boeren verklaard heeft, en hen tegen den overmoed der grooten in zijne hoede nemende, hen zijne jongste kinderen noemt? En al zijt gij voor zulk een jongst koningskindje al wat te bejaard, gij waart toch nog een knap herder, oudste! De schapen zouden bij u, zonder honden, voor de wolven beveiligd zijn."

»En, hernam *Sendziwoy*, »denkt er de grooten dan anders over dan wij? Zij hebben *Kasimir* nu reeds den schimpnaam van »Boerenkoning" gegeven (*) Deze bijnaam zal op onze kinderen overgaan en ons wreken!" — »Integendeel, »antwoordde *Reschko*, »hij zal *Kasimir* steeds tot roem en eer verstrekken. Het is de pligt van den sterke de zwakkeren te beschermen; en daarom mag ik lijden dat mijn zwaard in mijne hand aan stukken breke, zoo ik het immer weêr tegen een' ongewapende ophef! Liever zal ik sterven van

(*) De Magnaten hebben *Kasimir*, wegens zijne genegenheid voor de boeren, den Boerenkoning genoemd.

Ten gevolge van overlijden,

zal op een nader te bepalen dag, met het contract voor den grond, publiek worden verkocht, de met

voordeel werkende Steenbakkerij

van wijlen den heer *A. van Swieten*, gelegen te Tjililitan, aan de rivier, in de ommelanden van Batavia, en sulks met volledigen inventaris, bestaande in ovens, loodsen, karbouwen, prauwen, woning en koedjangswoningen; benevens eene hoeveelheid van p. m. 300,000 gebakken en 300,000 ongebakken metselsteenen, alsmede pannen, vloersteenen, brandhout, enz.

Deze bakkerij is intusschen uit de hand te koop. Informatien zijn te verkrijgen bij den heer *P. van Swieten*, op Cramat. (336)

VAN OECKELEN, Sr.

beveelt zich aan tot het Stemmen en Herstellen van Piano's en andere Mechanieke Speelwerken, als ook tot het maken van Ortopædische Instrumenten voor jeugdige personen, welke neiging mogten hebben tot eenige misvorming. — Informatiën *Java-Hôtel.* (337)

☞ Voor de Suikerfabriek *Wono Pringo*, gelegen in de residentie *Pekalongan*, werkende met stoomtoestellen, wordt verlangd een **Machinist**, tevens **Suikerkoker.**

De voorkeur zal gegeven worden aan een persoon, die van goede getuigschriften voorzien, reeds als zoodanig op een of meer Suikerfabrieken op *Java* van zijne bekwaamheid bewijzen heeft gegeven.

Nadere informatiën en voorwaarden zijn te vernemen bij de Factorij der Nederlandsche Handel Maatschappij te *Batavia*, bij hare agenten te *Samarang* en *Soerabaya*, en bij den administrateur van bovenstaande fabriek.

Batavia, 8 *Maart* 1854.

De Factorij der Nederlandsche Handel Maatschappij,

C. A. GRANPRÉ MOLIÈRE, *Presid.*

(317) J. C. TEENGS, *Lid.*

MEN VERLANGT

in eene kleine winstgevende affaire een **Associé.**

Te bevragen bij

(316) K. DE LOOPER.

De ondergeteekende door ongesteldheid verhinderd zijnde om van zijne Familie en Vrienden persoonlijk afscheid te nemen, roept hun bij deze een hartelijk vaarwel toe.

(328) P. A. BIK.

AMERIKAANSCH MEEL,

in Blikken, bij

(342) VAN RIET & TER GOUW.

En Vente chez les Soussignés,

la cargaison du navire français „Atrato," composée de:

Vins de Bordeaux, en barriques.
» » » Margaux et St. Julien, en caisses de 4 douzaines.
Vins de Champagne, en bouteilles et demi-bouteilles.
» » Muscat Lunel.
Cognac, en barriques.
Vieux Cognac, en caisse d'une douzaine.
Old Champagne Cognac, en caisses d'une douzaine.
Vinaigre blanc.
Huile d'Olive.
Bouchons.
Prunes d'Ente.
Fruits au Jus.
» à l'Eau de Vie.
Sirops de Conserves.
Marmelades et Gelées de Fruits.
Services à Thé, en porcelaine blanche et décorée.
Services de Table » » » pour 18, 24 et 36 personnes.
Glaces encadrées.
Gravures »
Lampes Modérateurs.
Tapis de Tournay.
Draps de Sedan.
Satins de Laine.
Draps de Billard.
Nouveautés pour Pantalons.
Pendules de Paris.
Orfèvrerie, etc., etc.

(340) DUCOMMUN & BORNAND.

MEUBLES DE BRUXELLES

et

Pianos Berden,

chez

(339) DUCOMMUN & BORNAND.

PAS ONTVANGEN:

eene factuur SPIEGELS en eene partij MARMER BLADEN, in differente dimensiën, bij

(326) HONIG & STEVENSON.

Batavia, 11 *Maart* 1854.

Chez Mme. J. COQUELIN, à Noordwijk:

Nouvelles Garnitures de Robes, Passementries, Galons, Rubans, Dentelles brodées en or et argent, Valenciennes, nouveaux dessins, Point d'Espagne et Maline, Point de Paris, et Dentelle en Tulle brodé. (324)

Ontvangen: MAILKOFFERS.

(318) VAUPEL & Co.

ONTVANGEN:

bij B. J. LEON op *Senin.*

Eene partij Sanies Porcelein en Aardewerk, als Vruchtschaaltjes, Mandjes, zeer mooije kleine vergulde Bloempotjes, als ook andere soorten, zoomede vergulde en andere Watergendies, benevens zeer mooije op hout gesneden Dames Handwerkdoosjes, Étuis, Schrijfcachetten, Brood en Bloem mandjes, Thee en Cigaren doosjes, gelijk mede eene partij Spiegels van verschillende dimensiën, Schrijfbehoeften, Parfumeriën, enz.

Alle bovenstaande goederen zijn zeer geschikt voor cadeaux en tegen Europesche prijzen gesteld. (323)

TE KOOP

Dadelijk te aanvaarden, een Tuinland op Moeara Karang, met 2 groote vischvijvers, waarin zich p. m. 2500 visschen *Bandan* bevinden, bebouwd met een nieuw bamboezen huis, met inventaris en benoodigde gereedschappen. Te bevragen bij den ondergeteekende

RADJIEDIEN BOEZOEK,

(335) op Pandjaringan.

TE KOOP

Bendie Tuigen met Koperen Beslag...... *f* 18,— Rec.
Samarangsche Beschuit................ - 6,60 »
Rotting Stoelen...................... *f* 3,— per Stuk.

(332) K. DE LOOPER.

13 *Maart* 1854.

TE HUUR

Twee Huizen. Te bevragen bij

(331) K. DE LOOPER.

13 *Maart* 1854.

TE HUUR

het Huis op den weg naar Tana-Abang, thans bewoond door Mevrouw *Butin Bik*. (329)

TE HUUR

Een zeer aangenaam Huis, met 6 Kamers en een aantal Kamers voor bedienden, enz. Dit Huis is alleraangenaamst gelegen op den hoek van het Koningsplein en is terstond te aanvaarden. Te bevragen bij den eigenaar *J. Ingram*, of bij den ondergeteekende

(343) J. BROWN.

HESSIAN LOAN.

We hereby beg to inform the holders of the BONDS which became entitled to be reimbursed by the edicts dated 1st December, 1853, and 1st January, 1854, that the same wil now be **Paid** at our offices, without any deductions.

(252) A. SCHWARZSCHILD & Co.

London. 26, Lombard-street.

HESSIAN ADVERTISSEMENT.

Great Hessian State Loan of 6,725,000 Dol

To be reimbursed with 16,581,510 Dollars,
or..................... 2,400,000 p. Sterling.

This Loan is guaranteed by the Government, and contracted by the eminent Banking House of Messrs. *M. A. von Rothschild* and *Sons*, in Frankfort on the Maine.

The following capital prices must be gained, viz:

14 of 40.000 Dollars.	60 of 4,000 Dollars.
22 of 36,000 »	60 of 2.000 »
24 of 32,000 »	120 of 1.500 »
60 of 8.000 »	180 of 1.000 »

etc., etc. The smallest Prize is 55 dollars.

The next drawing will take place 1 Juny 1854. The price of the shares is as follows:

One share for £ 1 St.	Thirty shares for £ 20 St.
Six » » 5 »	Sixty-five » » 40 »
Thirteen » » 10 »	137 » for » 80 »

The undersigned have great pleasure in announcing that they are now appointed *Sole Agents* for this distribution in the British and Dutch Colonies, in consequence of the former Agents having *illegally* inserted in their shares, and made a *deduction of ten per cent* on payment of the Prizes, without such being mentioned in their Prospectus, or authorized by the Contractors.

It has been thought necessary to lay these facts before the Public, so that they may *not be deceived by the caution which the dismissed Agents have thought fit to insert in the Newspapers.* The public are therefore informed, that if they wish to purchase Shares enjoying the full advantages, without any deductions they must be signed by one of *our Firm*, who have been the Agents in England for upwards of twelve years, during which period, they have paid, to successful holders of Shares in Great Britain, prizes to the amount of £ 52.000 St., free of deduction, which have been distributed in Liverpool, Birmingham, Manchester, London, &c.

Shares will be forwarded, on receipt Bank Notes, Bills, or Drafts on Holland à 12 fls. equal £ 1 St.

Each Shareholder will receive, immediately after their Drawing, the List of the successful numbers.

The prizes obtained, will be paid in Batavia through an established Bank, upon delivery of the Prize Shares.

Apply without delay, to the appointed Government Agents, Messrs. *J. A. Schwarzschild* and *Sons*, Bankers, Frankfort on the Maine; or their House, Messrs. *A. Schwarzschild & Co.*, 26, Lombard Street, London.

J. A. SCHWARZSCHILD & SONS,

Bankers and sole appointed Government Lottery

(1294) *Agents* Frankfort on Maine.

Prospectus may be seen and shares may be had at the office of this paper.

Let Wel!

Bij de Boekhandelaars *Lange & Co.*, te Batavia, komt van de pers en wordt verzonden:

De eerste Aflevering van den derden Jaargang van

Biäng-Lala,

Indisch Leeskabinet tot aangenaam en gezellig onderhoud, onder redactie van

W. L. RITTER en Mr. L. J. A. TOLLENS.

Inhoud:

Mimba Gordon (een West-Indisch verhaal).
Leven en daden van den roemruchtigen sergeant *J. F. H. C. Mores*, naar eene schets van *A. A. Voorneman*, door *W. L. Ritter*.
Vadersmart.
Bid voor mij, door *J. P. C. van der Mark*.
Herwijnsch lied, door *A. R. Weijs*.
Muskietenvesten, door *A. C. van Santen*.
Stoffel, de held van K...., door Mr. *L. J. A. Tollens*.
Ter nagedachtenis van *A. V. Michiels*, door *A. Barkly*.
Oudrensmart, door *A. R. Weijs*.
De sprekende tafels.
Mengelingen en anecdoten.

Bloemlezing uit de Nederlandsche Jaarboekjes:

Eliza's vlugt, door *B. Ter Haar*.
De ter dood veroordeelde, door *W. H. Warnsinck Bz.*
Des konings vrijspraak, door *H. Tollens, Cz.*
Kind en Grijsaard, door *P. A. de Genestet*.
Vedeldeuntje bij de wieg, door *N. Beets*.

☞ Nog eenige weinige complete exemplaren der twee eerste Jaargangen zijn, tegen inteekeningsprijs verkrijgbaar. (319)

---

honger, dan weduwen of weezen hun laatste goed ontrooven. Gezegend zij *Kasimir!!*"

»Genoeg, wijsneus genoeg!" viel de roodbaard hem in de rede; »indien wij naar uwe malle praatjes wilden luisteren, dan waren wij reeds lang op de kruiswegen van honger omgekomen. — Gij zijt nog een kind, *Reschko!*"

»Ik ben een edelman, verstaat gij mij, *Skura?* »hernam *Reschko*, en terwijl zijne oogen hem grimmig aanstaarden, sloeg hij op zijn zwaard.

»Maak u maar niet boos, *Reschko!*" sprak de oude *Sendziwoy*; »geboorte geldt hier niets, wij hebben allen een en hetzelfde wapen: het zwaard en de brandfakkel...." "Zeg liever," viel *Reschko* hem in de rede, »dat wij allen het brandmerk der verachting dragen, dit was de betere waarheid!" Nu stond hij op, wikkelde zich in zijn' mantel en begaf zich langzaam naar de weide, waar de paarden liepen grazen.

»Bijaldien ik hem niet in het gevecht met de koninklijke ruiterij gezien had, dan hield ik hem zeker voor een spion, »zeide een der krijgslieden. »Maar *Reschko* strijdt als een leeuw en weet de groote heeren te slagten alsof het duiven waren. Wat kan hem deren ten zij dat hij zot genoeg is, alleen met sterke en gewapende lieden te doen te willen hebben?"

»De jeugd, de — lieve — jeugd!" riep *Sendziwoy*. — »Binnen kort springt hij nog voor de Joden in de bres!" voegde *Skura* er schaterend lagchend bij. — »Ook hierin is hij onzen Koning gelijk, »antwoordde de eerste. — »Die draagt voor niet den naam van onzen *Artaxerxes* niet; van alle oorden wordt het land door Joden overstroomd, wien hij alle privilegiën schenkt, en om de gelijkenis op den Assyrischen Koning vol te maken, heeft ook hij zijne *Esther* en zijn *Mordechai*, alleen nog een *Haman* ontbreekt hem." (*)

»Ik wil mij met uwe geleerdheid niet inlaten," zeide *Sendziwoy*, »maar het verwondert mij en ik kan er mij geen denkbeeld van vormen, hoe het mogelijk is dat zulk een wijs Vorst met de Joden heulen en eene Jodin tot zijne minnares kan verkiezen." — »Men zegt dat hij *Esther* zoo vurig bemint, dat hij geen' dag zou kunnen leven zonder haar te zien, waarom hij, op reis zijnde, hare beeldtenis op zijne borst draagt. Het is vreemd! zij kan doen wat zij wil. De Joden besturen alles, en al wat waarde heeft bevindt zich in hunne handen; het bloed kookt mij als ik er aan denk. Ja waarlijk! een *Haman* ontbreekt er nog, een *Haman!*" — »Maar wat is dat toch, een *Haman?*" vroeg een der krijgslieden. — »Het is nu waarachtig voor u al wat laat om nog te leeren," antwoordde *Skura*, »doch ik zal het u vertellen; *Artaxerxes* was een Koning die met eene Jodin getrouwd en de Joden bijzonder gunstig was; *Haman* zijn Starost en *Castellan* echter mogt hen niet lijden en zocht allen te verderven. Daar hebt gij de gansche geschiedenis!" — »God spare dien *Haman* nog jaren in leven en gezondheid," »was het antwoord. — »Bid liever een vader-ons voor zijne ziel." — »En dat waarom?" — »Wel, God weet het welk een eeuwige tijd hij al dood is!" — »Maar," hervatte weêr een ander, »om de waarheid te zeggen, de Joden rusten waarachtig ook op geene rozen; ik heb er ten minste wel reeds drie dozijn naar de andere wereld laten verhuizen, en een gelijk aantal lieve meisjes met Jodenparelen opgesierd. Jammer maar dat die *Esther* nog niet in mijne handen gevallen is! Hebt gij haar wel eens gezien, *Skura?*" — »Gezien!!" hernam deze, »niet alleen gezien, maar ik ben wel bij haar' vader in huis geweest; die was kastelein in Opoczno: hij heeft menig duitje van mij gesnapt, die oude; toen diende ik onder den beruchten *Kulesza*. Het zal zoo wat zeven jaren geleden zijn. *Esther* was toen vijftien jaar oud; maar ik moet bekennen, het is een beeld! Gitzwart haar, wenkbraauwen als regebogen, een mondje als een framboosje, en tanden.... als parels. Van hare oogen zeg ik niets; daar zit een levendige duivel in; dien zij er meê aankijkt is begoocheld; en dan die leest, die

---

(*) Volgens getuigenis van veel Poolsche geschiedschrijvers, werd *Kasimir*, door zijne vijanden ook wel *Artaxerxes* genoemd, dewijl hij de Joden beschermde en op eene Jodin *Esther* verliefd was, die hem twee zonen en twee dochters gebaard heeft.

BATAVIA.

Op den 14den dezer, des morgens ten 6 ure, is Zijne Excellentie de Gouverneur Generaal met Mevrouw *Duymaer van Twist* en gevolg van hier naar Buitenzorg vertrokken.

— Men berigt ons van Samarang, dat aldaar in den hoogen ouderdom van 107 jaren is overleden, de Javaan *Merto Negoro*, gelijk ook, dat mevrouw de weduwe *Altheer* twee en de heer *Kleyn van de Poll* één lijfeigene hebben vrij gegeven.

Ter dier plaatse is door de policie ook eene op nieuw plaats gehad hebbende ontvreemding uit 's lands kas ontdekt. Zij betrapte een oppasser, die belast was met de bewaking van de koperkas, daaruit komende met een zak duiten onder zijn buikband. Een justiciëel onderzoek is reeds ingesteld en men vermeent, dat de bekentenissen van dien dief, meerdere personen, zelfs Europeanen, in die zaak hebben ingewikkeld. Het ware was echter bij het afgaan dezer tijding nog niet bekend.

— Men schrijft ons van Soerabaya dd. 6 Maart.

Gisteren avond ongeveer ten 9 ure, brak hier een hevig onweder uit, vergezeld van zwaren regen en ongeveer 1½ uur durende. De bliksem, dadelijk gevolgd door de zwaarste donderslagen, was fel en sloeg in de woning No. 19 van het militair kampement ter dier plaatse.

Geen levend wezen werd echter door die inslaande bliksemstraal gedeerd, doch in de slaapkamer werden eenige stoelen, een kleederkast en het ledikant verbrijzeld, gelijk ook eenige houtwerken en stijlen van het gebouw.

— Men leest in de *Javasche Courant* van heden:

Bij besluit van Z. E. den Gouverneur-Generaal van den 11 Maart 1854 no. 4, is aan de directie van *het Fonds des Vredes door het Bloed des Kruises*, te Soerabaya, te kennen gegeven, dat die vereeniging, op den voet, zoo als zij in de, onder dagteekening van 19 November 1853, aan het gouvernement ingediende stukken wordt omschreven, door hetzelve wordt erkend en toegelaten, en, zoolang daarvan niet wordt afgeweken, zal blijven toegelaten, mits ook de middelen, die de vereeniging zal aanwenden tot bereiking van haar doel, niet in strijd zijn met de wet en met de staatkundige belangen dezer bezittingen.

— Volgens berigten van de Wester-afdeeling van Borneo van 21 Februarij jl., waren de hardnekkigste tegenstanders van het gouvernement, *Wong Thoe* en *Leao Njie Ljong*, op den 10 Februarij jl., als leden van het kongsie-bestuur van Taikong afgezet.

Zij hadden, naar aanleiding van de voorspelling van een hunner orakels, meer gewapenden naar de stranden en naar hunne grenzen gezonden.

Te Montrado hadden 400 gewapenden zich gereed gehouden om eenen aanval te doen op Mandor. Door de uitspraak hunner orakels was er geen gevolg aan gegeven. Op ultimo Januarij jl. bestonden deswege geene verontrustende berigten, terwijl de Taikong-chinezen in tegendeel naar vrede verlangden.

Den 7 Januarij was te Sambas aangebragt, de te Soekadana gevatte Taikong-chinees *Koe-t-Sang*, van Loemar. Volgens zijne verklaring was hij te Loemar van tooverij beschuldigd, en deswege vervolgd wordende, gevlugt.

NEDERLAND.

Z. M. heeft tot belooning dergenen, die zich hebben onderscheiden bij de krijgsverrigtingen in het Palembangsche, in de tweede helft des jaars 1852 en in de eerste maanden van het jaar 1853, benoemd tot ridders der 4 klasse van de Militaire Willemsorde: den majoor *H. W. van Rijnbergh;* den 1 luit.-adj. bij den mil. komm. van Palembang, *W. J. A. Visser;* den 1 luit. *B. F. E. J. Klamberg*, en den 2 luit. *A. C. van der Boon*, allen van het wapen der inf. van het leger van Nederlandsch Indie; met bepaling, dat bij afzonderlijke dagorders, zoo in Nederland als in Indie, eervol zullen worden vermeld: de kapt. *A. J. F. d'Aumerie;* de 2 luitenants *J. J. Severijn* en *J. H. C. W. M. J. Gerlach;* de sergeants *P. van Oers* en *J. Schneider*, en de korporaals *J. G. Snijders* en *W. van Oijen*, allen mede van het wapen der inf. van het leger in Nederl. Indie; alsmede: de buitengewone controleur 1 klasse bij het binnenlandsch bestuur in de residentie Palembang *A. L. P. Serière.*

— Overzigt van de opbrengst der middelen (hoofdsom en opcenten) over de twaalf maanden van 1853, in vergelijking gebragt met derzelver opbrengst over de twaalf maanden van 1852: Directe belastingen ƒ 19.142,348.26; in- en uitg. regten en scheepvaart-regten ƒ 4,836,758.92½; accijnsen ƒ 20,592,048.17½; waarborg en belasting der gouden en zilveren werken ƒ 212,406.48; indirecte belastingen ƒ 10,419,782.12½; opbrengt der posterijen ƒ 1,440,810.94; opbrengst der staatsloterij ƒ 413,866.50. Totaal ƒ 57,058,021.40½, tegen in 1852 ƒ 56 129,572.23½. De raming over 1853 beliep slechts ƒ 54,438 397.42½.

— Wij vernemen dat de paus *Pius* IX tot zijnen kamerheer benoemd heeft den heer *B. van Miert*, deken en pastoor te Veghel.

— Te Maastricht is voor het prov. geregtshof de zaak behandeld van *J. Leboux*, gepasporteerd militair, oud 20 jaren, geboren te Suriname van eene Inlandsche vrouw en eenen Europeaan, beschuldigd van moord op eene hoog zwangere vrouw, door middel van een pistoolschot haar à bout portant en zonder eenige bekende aanleiding, toegebragt. De besch. is bij zijne vroegere volmondige bekentenis blijven volharden, zijne misdaad werd overigens overtuigend bewezen. Hij zegt het leven moede te zijn en op het schavot te willen sterven; hij voegt er bij, dat hij voornemens was geweest, om zijn vader, die in eene andere gemeente woont, insgelijks het leven te ontnemen, doch dat hij daarin, door zijne arrestatie is verhinderd geworden. Zijn verdediger de heer Mr. *Michiels Zoon* heeft op grond van art. 64 van het lijfstraffelijk wetboek, vrijspraak verzocht en betoogd, dat de besch. op het oogenblik van de misdaad niet in het bezit was van zijne verstandvermogens en aan *monomanie homocide* laboreerde. De proc.-gen. requireerde de doodstraf.

Het prov. geregtshof heeft den beschuldigde schuldig verklaard aan het hem ten laste gelegd feit, doch zonder voorbedachten rade, en hem veroordeeld tot levenslangen dwang-arbeid, openbare tentoonstelling en brandmerk.

— In het jaar 1853 zijn aan de stadswaag te Sneek gewogen 49.599/4 en 5162/8 vaten boter, makende, met een gemiddeld overwigt van 2 Ned. ponden per ¼ vat, 2,179,380 Ned. ponden, en 792 247 Ned. ponden kaas, zijnde alzoo 133 312 Ned. ponden boter *minder* en 218.321 Ned. ponden kaas *meer* dan in 1852. De hoogste prijs van de boter is geweest ƒ 47,— en de laagste ƒ 32,—. De hoogste prijs van de kaas is geweest ƒ 38,— en de laagste ƒ 20,—

ENGELAND.

In de clubs der hoofdstad heeft het gerucht geloopen, dat prins *Albert* den post van opperbevelhebber des legers op zich zou nemen.

— Eene deputatie van de Protestantsche vereeniging heeft een onderhoud gehad met lord *Clarendon*, ten einde den minister eene memorie te overhandigen, betreffende de besluiten, genomen in de onlangs gehoudene *meeting* ter zake van de vrije uitoefening der godsdienst van Britsche Protestanten in het buitenland.

— De generaal *Beresford* is in 86jarigen ouderdom overleden. Hij onderscheidde zich roemrijk in den oorlog in Spanje, en voerde het bevel in het bloedig gevecht van Albuera. Onder anderen heeft hij veel toegebragt tot het verbeteren van de tucht in het Portugesche leger.

— Te Crediton, bij Exeter, hebben onlusten plaats gehad, ten gevolge van de duurte der levensmiddelen. Een 200tal mannen, met stokken gewapend, hebben zich 's avonds naar de bakkers begeven om brood te eischen, dat deze hun weigerden, waarop de glazen werden ingesmeten en het brood genomen werd. Daarna keerde de orde van zelf terug, die echter den volgenden dag, hoewel in mindere mate, weer gestoord werd.

— Te Exeter hebben eenige dagen later almede onlusten plaats gehad, die echter van een ernstiger aard waren. Hier werden de rustverstoorders, ten getale van eenige duizenden, die almede de winkels der bakkers geplunderd hadden, door de dragonders uiteengejaagd, welke verscheidene hunner gevangen namen. De eersten hebben zich hierop naar Exminster begeven, waar zij twee groote pachthoeven, die ruim voorzien waren van graan, in brand dreigden te steken. Een piket kavallerie is naar die plaats toegesneld, en heeft de menigte uiteen gejaagd.

FRANKRIJK.

De *Moniteur* behelsde een decreet, waarbij de tweede helft van de ligting van 1852 en dus 40 000 man onder de wapens geroepen worden, ten einde de leemte aan te vullen, die door pasportering der ligting van 1846 is ontstaan.

Frankrijk kan, volgen eene naauwkeurige berekening in een maand tijds het effectief des legers op 1,500,000 man brengen. De militaire magazijnen van kleeding en uitrusting zijn genoegzaam voorzien voor deze onverwachte vermeerdering van het leger, dat aldus zou kunnen zamengesteld worden: 450,000 man behoorende tot het tegenwoordig effectief; 400,000 man die verlof hebben; 400,000 man door eene ligting van jeugdige conscrits en 250,000 man mobile nationale garde, gekozen uit jonge mannen tusschen 20 en 30 jaren, die zich daartoe vrijwillig zouden aanbieden.

De maritime autoriteiten hebben bevel ontvangen, om tot eene algemeene ligting onder de matrozen ter koopvaardij, van 20 à 40 jarigen ouderdom, over te gaan. De autorieteiten in de zeehavens zullen met eene discretionnaire magt bekleed worden en te beslissen hebben over de redenen tot vrijstelling, die door de hoeften van de handelsvloot nog al menigvuldig zal moeten verleend worden.

— De schouwburgen te Parijs, ten getalle van 18, hebben in 1853, 247 nieuwe stukken ten tooneele opgevoerd, namelijk 4 groote operas en 4 balletten; 10 blijspellen; 36 drames en melodrames; 2 operas comiques en 1 lyrisch drama; 169 vaudevilles; 3 voorspelen; 8 parodiceën; 7 diverssementen en pantomimes; 4 revues, en 4 tooverspelen.

— De taal van den maarschalk Saint Arnaud bij de receptie op 1 Januarij was zeer oorlogzuchtig. De officieren krijgen geen langer verlof dan voor drie maanden, dat voor allen onherroepelijk op 1 April eindigt.

— Er bevindt zich tegenwoordig iemand te Parijs, die zich naar Constantinopel begeeft, om aan de Turksche regering zijne ontdekking aan te bieden van kogels van eene verwoestende uitwerking, in staat om ammunitie-kisten, schepen en magazijnen te doen springen.

— De kapitein *de Laporte*, bekend wegens de zooveel gerucht gemaakt hebbende zaak van den generaal graaf *van Neuilly*, is op non-activiteit gesteld.

— De bakkers van Marseille en van Staatsburg, hebben aan het gemeentebestuur van beide steden 10,000 kilogr. brood toegezegd, ten einde die op Kersfeest onder de armen te verdeelen.

— Nog niet lang geleden hadden zich de paters Jezuiten bijna van alle kansels der hoofdstad meester gemaakt. Des te meer is het te verwonderen, dat er thans in de 45 kerken van Parijs geen enkel Jezuit zal prediken op de feest- en heilige dagen der aanstaande week.

— Het Fransche gouvernement heeft besloten in 1855 te Parijs, te gelijk met de reeds aangekondigde algemeene tentoonstelling van voorwerpen van nijverheid, eene algemeene tentoonstelling van voorwerpen van kunst te doen plaats hebben.

Het hoofddoel dezer tentoonstelling is eene soort van wedstrijd tusschen de scholen der verschillende landen te openen; aan de beoefenaars der kunsten eene nieuwe en vruchtbare gelegenheid tot vergelijking aan te bieden, en bij hen dien lofwaardigen naijver te wekken, waaruit de meesterstukken plegen te ontstaan. Beide tentoonstellingen worden gelijktijdig gehouden, opdat de nijverheid ook partij kunne trekken van de meest uitnemende voorbeelden der kunst in het algemeen en bepaaldelijk van de teekenkunst.

Ten einde dit doel te bereiken behoort de tentoonstelling van schoone kunsten zoo volledig mogelijk te zijn en van dien aard, dat zij aan regtmatige eischen voldoe.

Daartoe heeft het Fransche gouvernement reeds onderscheiden maatregelen genomen; zoo heeft het bepaald, dat de kunstvoortbrengselen uit den vreemde, aan de Fransche grenzen bezorgd op nader aan te wijzen plaatsen en binnen een nader te bepalen termijn, kosteloos naar Parijs zullen worden vervoerd en, daar aangekomen, buiten bezwaar der verzenders, ter bestemde plaatse zullen worden bezorgd.

Verder heeft het verlangd, dat de vreemde gouvernementen personen zouden aanwijzen, om met het bestuur der tentoonstelling te raadplegen over het al dan niet toelaten der kunstvoortbrengselen van het land, dat zij vertegenwoordigen, met dat bestuur de geschilpunten, die zich mogten voordoen, te vereffenen, en

---

houding, die gang!! O, die haar niet kent, weet niet wat lief en schoon is. — Onze Ritmeester *Kulessa* zaliger, dien men om zijne ruwheid »het stoenen hart" noemde, die voor niets bang was dan voor muizen en vrouwen, zelfs *Kulessa* zaliger kreeg aandoeningen wanneer *Esthertje* hem, met haren vriendelijken groet en eene bevallige buiging zijn glas mede bragt; dan maakte zij zulk een' indruk op hem, dat hij in geen drie dagen een' Jood kon van kant maken. *Kulessa*, die, zoo als ieder weet, nooit heeft gelagchen, vertrok eens zijn' mond tot een glimlachje, toen *Esther*, hem een' ruiker aan zijn beerenmuts bond; zijn leven lang plagt hij slechts te nemen, te nemen van dooden en levenden; en haar heeft hij toch eene halsketting geschonken, die ruim honderd gulden waard was. Is het dan nu wel wonder, dat de Koning verliefd op haar geworden is?"

»Men zegt," hernam een ander, »dat zij hem betooverd heeft." — »Ja, met hare zwarte oogjes," antwoordde *Skura*. — »Men zegt toch dat alle Joden tooveren kunnen; daarom zijn ze immers verleden jaar, tijdens de pest in Duitschland, overal als vliegen gedood!" — »En bij ons worden zij bemind en beschermd," zeide *Sendziwoy*. — »Aha!" riep *Skura* lagchende, »als gij op een Jodinnetje verzot waart, zoudt ge het volk ook al niet veel kwaad doen." — »Ik ontzie geen' mensch," was het koelbloedig antwoord, »maar waarom zitten wij hier nutteloos te kakelen. Het onweêr wordt hoe langer hoe erger; de donder kraakt, de regen verdubbelt, en onze Wojewode — aanvoerder — ligt maar te slapen. Mij dunkt dat het tijd is om op te breken naar de Hongaarsche grenzen; — het is nog een verre rid, en met het aanbreken van den morgen moeten wij er wezen. Ik begrijp eigenlijk niet, wat hij in het schild voert. . . ." »Dat zult gij ook nimmer," viel *Skura* hem in de rede. »Toen wij nog op school gingen, was hij al oolijker dan wij met ons allen, en nu — nu woont de drommel in zijne hersens. Daarom is het onze zaak maar te gehoorzamen, te vechten en — te stroopen waar wij kunnen; — vat ge, 't, oudste?"

Eensklaps verhief zich bij een ander vuur eene reusachtige gestalte, zette de hooge, met eene roode pluim prijkende, beerenmuts regt, en riep toen met eene dondrende stem: »Opgezeten!" — In een' oogenblik waren de krijgslieden naar de weide gesneld en even spoedig in gelederen geschaard. — *Sendziwoy!*" riep nu de Wojewode, »gij kommandeert de voorhoede. — Gij, *Skura!* neemt vier man met u en zuivert de wegen. Uwe oogen zien ver; ze zijn scherp als die van een' tijger; gebruik ze goed; opgepast en niet verder dan honderd schreden voor ons uit! De wegen in het gebergte zijn gevaarlijk; spits uwe ooren of er nergens Haiducken — Policie-soldaten — op den loer liggen. Zoo een onzer door uwe onvoorzigtigheid een haar gekrenkt wordt, laat ik uw' rooden baard afbranden; doet gij daarentegen uwe dingen goed, dan krijgt gij ook twee aandeelen van den buit, verstaat ge?" — »Ik heb het begrepen," antwoordde *Skura*, »en gij zult geene reden tot klagen hebben!" — Nu vervolgde de Wojewode: »*Kassatitsch!* gij voert de achterhoede aan; maar slaap niet, sluwe vos! veeg uwe oogen uit, spits uwe ooren en ga dikwijls op den grond liggen om te luisteren; blijf niet ver achter maar kom ons ook niet al te digt op de hielen. — *Reschko!* gij blijft aan mijne zijde. En nu, stilte en orde, achter elkander het gebergte in! Voorwaarts — marsch!

Zij trokken langs den oever, totdat zij eene bergengte insloegen. Akelige bliksemflitsen verlichtten hunnen weg; vreeselijke donderslagen daverden door de lucht en rolden krakend door spelonken en valleijen henen, hevige stormwinden gierden huilend door de rotskloven, de regen viel met stroomen uit den hemel neêr, en bulderend stortten de beken van de bergen. Zwijgend vervolgden de oorlogsmannen achter elkander hunnen weg; deze sloegen bij elken donderslag een kruis, geene prevelden onophoudelijk gebeden. Gedurende dit ontzettend woeden der elementen, hadden zelfs de roofdieren zich in hunne holen verborgen; alleen roofzieke menschen jaagden naar buit.

(*Wordt vervolgd.*)

daan hetzelve opgave te doen van het aantal en de grootte der te verwachten stukken, ten einde zoo doende kunne worden nagegaan, hoeveel ruimte elk land zal behoeven.

Als zoodanig zal van wege Nederland optreden de consul-generaal te Parijs, de heer *J. P. Pescatore.* Deze zal zich in betrekking stellen met den raad van bestuur der Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten te Amsterdam, welke raad zich, op uitnoodiging der regering, wel heeft willen belasten met de taak van tusschenpersoon tusschen onze kunstenaars en den heer *Pescatore* en van beoordeelaar der eventueel in te zenden voorwerpen van kunst tevens bevoegd om in het belang van den roem der Nederlandsche school, al dadelijk te weren hetgeen naar zijn oordeel niet waardig zou wezen op de ten toonstelling te worden geplaatst.

Tot dien raad worden mitsdien verwezen allen, die eenig voorwerp van kunst naar de tentoonstelling zouden wenschen te zenden. Zij kunnen zich schriftelijk (met franco brieven) of persoonlijk aanmelden bij den secretaris van den raad, den heer *J. Wittering* te Amsterdam.

DUITSCHLAND.

Het groote standbeeld, dat ter eere van Luther zal opgerigt worden, is voltooid en wordt in Neurenberg, waar het gegoten is, als een uitnemend kunststuk door alle deskundigen bewonderd.

— De directe landverhuizing door Hamburg naar de Overzeesche landen gedurende 1853, bereikte wel niet de hoogte als in 1852 (dat tot dus verre het grootste aantal landverhuizers kan aantoonen) doch bleef niettemin zoo weinig beneden hetzelve, dat het onderscheid alleen gezocht moet worden in den laten winter van het voorlaatste jaar, die, zoo als men weet, van Febr. tot April voortduurde, en de voorjaarsvaart onoverkomelijke hinderpalen in den weg legde. De voordeelen, die Hamburg door zijne ligging en communicatie-wegen als plaats van directe inscheping aanbiedt, hebben zich ook in 1853 doen gevoelen, en de vermeerdering van voortreffelijke schepen voor onze pakketvaart, vooral sedert de laatste jaren, zal zonder twijfel al meer en meer op prijs geschat worden, zonder nu nog te spreken van de ontworpene nieuwe stoombootdienst op Noord-Amerika, die niet zal nalaten de vermeerdering van landverhuizers door onze stad in de hand te werken en in eene sedert lang gevoelde behoefte te voorzien.

Volgens officiele opgaven zijn in 1853 uit onze stad naar andere werelddeelen vertrokken 123 schepen met 18757 passagiers. Van dit aantal zijn vertrokken naar Newyork 69 schepen met 12741 landverhuizers, n. Quebec 12 sch. m. 2051 l. n. New-Orleans 4 sch. m. 1058 l., n. Galvestou 3 sch. m. 163 l., n. Rio Janeiro 2 sch. m. 18 l., n. Santps 1 sch. m. 163 l., n. Dona Francisca 3 sch. m. 171 l., n. Rio Grande 3 sch. m. 147 l., n. Valdivia en Valparaiso 3 sch. met 87 l., n. Valpar. en San Franc. 3 sch. m. 159 l., n. San Francisco 1 sch. m. 52 l., n. Port Adelaide 3 sch. m. 305 l., n. dito en Sydney 1 sch. m. 246 l., n. Melbourne 6 sch. m. 250 l., n. dito en Sydney 5 sch. m. 859 l., n. Syduey 4 sch. m. 89 l., te zamen 123 schepen met 18757 landverhuizers.

RUSLAND.

De *National-Zeitung* deelt uit officiele bronnen het volgende mede aangaande de sterkte van het Russische leger.

Het mobile leger bestaat nit; het garde-corps, het grenadiers-corps, de zes corpsen van het active leger, het 1ste reservecavalerie-corps, het 2de reservecavalerie-corps en dragonders-corps, te zamen 11 corpsen, uitmakende 368 bataillons infanterie, 460 escadrons geregelde en $14^1/_2$ ongeregelde ruiterij, en 996 stukken geschut, gezamenlijk ter sterkte, op het papier, van 48600 man en 996 stukken. Hierbij komt: van den 1sten ban 98000 man met 193 stukken; van den 2den ban 115,000 man met 280 stukken. Rekent men hierbij het leger voor plaatselijke dienst, (bestaande uit het afgezonderde Caucasische-corps, de bataillons der binnenlandsche wacht, de Finlandsche, Orenburgsche en Siberische bataillons van linie), alsmede de reserves, die volgens de staten 315,000 man sterk zijn, dan krijgt men eene magt van meer dan 1 millioen manschappen met omstreeks 1800 stukken geschut, die Rusland ingeval van nood binnen zijne grenzen zou kunnen bijeenbrengen. Bovendien kunnen de kozakken-corpsen, die een leger van ruim 93 000 man ruiterij, 33,000 man voetvolk en 224 stukken geschut vormen, voor een europeschen oorlog nog 60000 man met 110 stukken leveren.

— De jongste berigten uit Polen en Rusland gewagen van de op groote schaal plaats hebbende krijgstoerustingen, welke in het noordelijk gedeelte van het rijk in Europa plaats vinden. Uit Petersburg is dezer dagen bevel gezonden om ook de reserve mobiel te maken.

— De adel van de provincie Moskou heeft het besluit genomen, om een aantal van 540 trekpaarden aan te koopen, en dezelve den keizer aan te bieden. Z. M. heeft het een zoowel als het ander als bewijs van welmeenende aanhankelijkheid aangemerkt en alzoo in dank aangenomen.

— Uit Warschau meldt men, dat de heer *Devillers*, van wege de bekende fabriek van *Cockerill*, te Seraing, zich van daar over Moskou en Tobolsk naar Irkutsk begeeft, om aldaar eene stoomsleepboot van 120 paardenkracht op de rivier Irtitsch te bouwen. Dit schip is bestemd tot communicatie met het Hemelsche Rijk. Tevens lezen wij in de Russische bladen, dat de keizer besloten heeft eene handelmaatschappij onder de kozakken aldaar, op het voorbeeld van het Siberische comité, op te rigten. Een nieuw bewijs, dat de keizer de handelsbetrekkingen met China wil bevorderen.

ZWITSERLAND.

Bij het aanleggen der talrijke spoorwegen in Zwitserland, was reeds de zwarigheid geopperd, dat de benoodigde steenkolen uit Frankrijk of van elders met vele kosten zouden moeten gehaald worden. Deze zwarigheid is nu mede uit den weg geruimd, doordien men er in geslaagd is aldaar kolenmijnen te ontdekken, door welke volkomen in de behoefte der spoorwegen kan worden voorzien. Ter bearbeiding derzelve hebben zich reeds eenige maatschappijen gevormd, die binnen kort hiermede eenen aanvang zullen maken.

SPANJE.

De Spaansche zeemagt bestaat uit 3 linieschepen, 14 zeil- en 14 stoomschroef-fregatten, 17 korvetten, 14 brikken, 4 schoener-brikken, 10 schoeners en pakketbooten, 2 stoom-schroefschoeners, 8 transportschepen, 34 stoomschepen en 102 kleinere vaartuigen, te zamen 189 schepen. Hieronder zijn begrepen die, welke nog in aanbouw zijn of waarvan de aanbouw is bevolen.

— Den 16 Januarij werd te Madrid een ministerraad, door de koningin bijgewoond, gehouden en hoogst belangrijke maatregelen werden bij die gelegenheid genomen. De oppositie is schaakmat gezet en hare leiders verbannen. De hoofdstad is in staat van beleg verklaard. De senaat zal of ten eenemale afgeschaft of zijn magt ten zeerste beperkt worden, terwijl de drukpers ten eenemale de mond is digt gestopt. De *Epoca* werd in den avond en de *Nacion* en *Diario Espanol* den volgenden dag in beslag genomen.

Onder de verbannenen telt men den luitenant Generaal *Infant* en den luitenant Generaal *J. Concha* naar de Balearische eilanden; den markies *Del Duero* naar de Canarische eilanden; den luitenant Generaal *Armero* naar Leon; den luitenant Generaal *O'Donnell*, hertog van Lucena, naar de Philippijnsche eilanden.

ITALIE.

Uit de allocutie, door den Paus gehouden in geheim consistorie 17 Dec., deelen wij mede de zinsnede, welke betrekking heeft op de geschillen in Baden. Zij luidt aldus:

Wij betreuren, helaas! dat die blijdschap gestoord zij door de vele rampen, waaronder, gelijk wij vernemen, onze allerheiligste godsdienst in zekere noordelijke gewesten gebukt gaat. Om van slechts eene te spreken, wij kunnen niet stilzwijgend voorbijgaan, dat het gouvernement van bedoelde gewesten, na aan den Nuntius van den H. Stoel aan het hof van Weenen beteekend te hebben, dat het zijne eischen den H. Stoel zou voorleggen, zulks niet alleen niet gedaan heeft, maar voortdurend de Kerk is blijven vervolgen; wat meer is, het heeft met boeten gestraft of in de gevangenis geworpen de gewijde dienaren, die weigerden hunnen pligt te verzaken. In dat uiterste heeft schitterend uitgeblonken de geestkracht en de volharding van schier de gansche geestelijkheid, de heilige kerkvoogden en bovenal van den Aartsbisschop van Freiburg, die aan allen het voorbeeld heeft gegeven. Besloten aan Cesar te geven wat aan Cesar toekomt, en aan God wat aan God toekomt, hebben vrees voor gevaar noch bedreigingen hem kunnen beletten, de regten der Kerk, moedig te verdedigen en de pligten van zijn herderlijk ambt te vervullen. Terwijl wij met verdienden lof zijne bewonderenswaardige standvastigheid ter verdediging der belangen van de Kerk verheffen, vermanen wij onzen hoogwaardigen Broeder den Aartsbisschop van Freiburg en de moedigen, die hem ondersteund hebben, zich niet te laten ontmoedigen, maar nieuwe krachten te putten uit de woorden van den Heer, die aan Zijne Kerk heeft beloofd, haar in alle tijden bij te staan en den palm en de kroon bereid houdt voor hen, die den goeden strijd strijden. Wij houden ons overigens aan de leer der Kerk, die door den Apostel der natiën onderwezen is, dat men der opperste magt moet gehoorzaam zijn. Wij onderwijzen die leer, en ook met ons wordt zij door onze Bisschoppen gehouden en onderwezen. Maar mogt eenig bevel worden gegeven, strijdig tegen de goddelijke [illegible] der Kerk, die door haren goddelijken Stichter Ons zijn overgeleverd, dan moet God eerder dan de menschen worden gehoorzaamd: de Apostel zelf heeft dien pligt door zijn voorbeeld bevestigd, en met de heilige Herders der Kerk onderwijzen en trachten wij dien in de harten te drukken. Die gebeurtenissen zijn smartelijk, Eerwaardige Broeders! en houden onzen geest levendig bezig.

— Omtrent de onderhandelingen met Sardinië, vinden wij in die aanspraak nog het volgende vermeld:

Wij meenen eindelijk U, Eerw. Broeders! heden te moeten bekend maken, dat de aangevangen onderhandelingen omtrent de kerkelijke zaken, met het koningrijk van Sardinië, geschorst zijn door toedoen van dat gouvernement, zoodat de bevelen door ons aan onzen welbeminden zoon, den Kardinaal gegeven, dien wij met het voeren der onderhandelingen belast hadden, nutteloos schijnen te zullen worden. Het is daarom, dat wij, door het orgaan van dienzelfden welbeminden zoon, den met de openbare zaken belasten Kardinaal, gezorgd hebben aan genoemd gouvernement te doen vragen, welke, na zulk een langdurig zwijgen, zijne bedoelingen waren. Wij hebben goedgunstig het verzoek, tot ons gerigt, ontvangen ter vermindering der feestdagen in de Staten van den doorluchtigen Koning van Sardinië, hetgeen wij niet alleen hebben vergund, om ter hulpe te komen aan de nooddruft der armen, die slechts door arbeid den kost kunnen verdienen, maar tevens om een bewijs te geven van onze meewarigheid, en alzoo het Sardinische gouvernement te nopen, tot het herstellen zijner rampzalige handelingen in dat koningrijk tegen den H. Stoel en de door dat bewind verkrachte en vertrapte Apostolische regten der Kerk. Zelfs dan, wanneer Onze verwachting mogt bedrogen worden, zouden wij verre zijn van leedwezen te gevoelen, onze zachtmoedigheid en deelneming tot het uiterste te hebben gedreven. Wij verklaren nogtans, dat wij nimmer een verzoek zullen inwilligen, dat ons mogt schijnen strijdg te zijn met de waardigheid, de regten van den Apostolischen Stoel en het welzijn der Godsdienst.

— De Paus heeft als nieuwejaars-geschenk aan ROME gasverlichting gegeven. Op den avond van dien dag is eene proef met die verlichting genomen. De straten van Rome waren zoo druk bezocht, als op eenen grooten feestdag.

— Uit Rome wordt gemeld, dat de Oostenrijksche troepen de steden van de Romagna niet ontruimd hebben, zoo als men eenigen tijd geleden zeide. Het bevel daartoe is ingetrokken.

— Volgens eene officiele opgave telde Rome op het laatst des afgeloopen jaars 177,014 inwoners, waarvan 31 bisschoppen, 1288 priesters, 2185 monniken, 1788 kloosterzusters, 424 seminaristen, 488 on-Roomschen, behalve de Israëlïten. In 1851 was de bevolking 172,382 zielen en 175,838 in 1852.

— De revolutionnaire partij in Italië legt haren afkeer van Rusland en hare hoop op eene storing van den Europeschen vrede door het Turksch-Russisch geschil, zoo algemeen aan den dag, dat hetgeen aan Turkije herinnert, het voorkomen eener revolutionnaire leus aanneemt. Zoo worden o. a. te Florence allen d de policie vervolgd, die zich ten gunste van Turk uitlaten. Ongeveer hetzelfde schrijft men uit Veneti

DONAUSCHE VORSTENDOMMEN.

Een leger van 15,000 Russen bereikte van Crajo het dorp Tschelémé, op omstreeks $3^1/_2$ mijl afstands v Kalafat, en begon zich aldaar te versterken. Zij w den door *Ismail Pacha*, opperbevelhebber der troep te Kalafat, door generaal *Moustapha Pacha* en de b gade-generaal *Osman-Pacha*, aan het hoofd van bataillons linietroepen, 3 regementen cavalerie en kanonnen overvallen en geheel op de vlugt geslage De Turksche ligte infanterie en de zware dragonde door twee Fransche officieren aangevoerd, verrigtted wonderen van dapperheid; de Russen konden den o stuimigen aanval, die hunne troepen decimeerde, n wederstaan en, na vijf uren strijdens, was het Russisc leger op de vlugt en werd met het zwaard in de v vervolgd. De Russische reserve, 8000 man sterk, w mede door de Turksche troepen overmeesterd. Men w dat in dit gevecht de Russische generaal *Paoloff*, e zeer uitstekend officier, gesneuveld is.

De Russen tellen meer dan 4000 dooden en een o zettend aantal gewonden, De Turken hebben een gr aantal geweeren, bagaadje, ammunitie en acht kanonn genomen. Generaal *Ismail Pacha* werd ernstig in d arm gewond.

TURKYE.

De *Maltha Mail* van 27 Januarij deelt mede, dat e treffen tusschen de Vereenigde vloot met die der Russ heeft plaats gevonden. Deze tijding vereischt echt bevestiging.

— *Osman Pacha*, de bevelhebber van het Turksc escader te Sinope is, na het ondergaan van twee amp tatiën, te Sebastopol overleden.

— In het geval van een algemeenen zeeslag is b paald, dat aan den vice-admiraal *Hamelin*, als de ouds in rang, het opperbevel over de Vereenigde vloot z worden opgedragen.

KAAP DE GOEDE HOOP.

Kaapsche dagbladen van late dagteekening meld het overlijden van sir *H. Elliot*.

De kolonie bevond zich in eene hooge mate van g ting door de ontdekking van uitgebreide mineraalmijn Aan de Oranje-rivier zijn onmetelijke beddingen v kopererts, en nabij de Kaapstad zelve zilver-, kop en ijzererts gevonden.

— De *Zuid-Afrikaan* deelt mede, dat men te Rust burg, in de Transvaalsche republiek, overeengeko was, eene nieuwe stad aan te leggen, die, ter dachtenis van den overleden generaal, Pretoriusstad genoemd worden. De plaatsen, toebehoorende aan heeren *Prinsloo* en *van der Wall* en aan de w *Bronkhorst*, waren daartoe reeds aangekocht, de t eerste voor 8000 rds, en de laatste, onder nadere go keuring van den volksraad, voor 3000 rds. door *M. Pretorius*, kommandant-generaal. Het is een der schoo ste streken dier gewesten, gelegen aan Derdepoort, het middelpunt der republiek, en waarop van alle den de fraaiste wegen uitloopen. In het laatst Sept. ll. zou waarschijnlijk reeds een begin gema worden met het verdeelen der erven en spoedig daa met den verkoop er van. De kommandant-genera *M. W. Pretorius*, zou zijn vast verblijf aldaar ve gen, de volksraad daar altijd zitting houden, een ho geregtshof aldaar zamengesteld worden, en zoodra eene kerk en pastorij was, zou de leeraar *D. van Hoff* zich denkelijk ook aldaar vestigen, zoodat vooruitzigt bestónd, dat de stad spoedig zou bewoo en bevolkt worden.

BRITSCH-INDIE.

De *Straits Times* van 28 Febr. behelst het volgend Het Nederlandsche schip *Veronica*, van Hongk naar Californie bestemd en 300 Chinesche passagiers a boord hebbende, is op 8° 42' N. B. en 116° 58' O. op eene rots gestooten. Door de hulp der Chinezen het onophoudelijk werken der pompen mogt de *Ver nica* er in slagen deze haven te bereiken, waar vaartuig de noodige herstellingen zal ondergaan.

— Dagbladen van Madras behelzen de mededeeli dat de electrische telegraaf tot Posnamalee gevorderd van daar zal dezelve naar Bengalore, Bellary, Hyde bad, Nagpore tot Agra worden gelegd en van laatstg noemde plaats in verbinding met de draden van Calcu en Bombay worden gebragt.

— Van Arracan wordt, onder dagteekening van 26 J gemeld, dat de rijstoogst aldaar zeer overvloedig is u gevallen.

— Van Calcutta meldt men dd. 20 Januarij, dat Z. de gouverneur generaal den 17 dier maand aldaar v zijne reis naar Birmah is teruggekeerd.

— Te Siak gevestigde kooplieden melden, dat eenig tijd geleden, een zekere in dat rijk gelegen plaats Ti bing Tingi door drie met Chinezen bemande vaartuig is aangevallen en geplunderd.

— Brieven van Bombay houden in, dat de expedi naar de Perzische golf ten eene male is opgegeven. schach heeft aan ons bestuur de voldoenste verzekeri gen gegeven, dat hij het pachalik van Bagdad niet aantasten dan wel op eene andere wijze de Turksc provincien bemoeijelijken. Welligt hebben de laats overwinningen der Turken in Azie den schach van g dachten doen veranderen.

Ingezonden Stukken.

Bessemer's Patent-Suikerrietpers.

BUITENZORG, 1 *Maart* 1854.

Aan
de Redactie van den *Java-Bode.*

WelEd. Heeren!

Met de plaatsing van het onderstaande, zijnde een ui treksel van de mededeelingen door den heer *Bessem* zelven gedaan, vertrouw ik dat U velen uwer leze geen ondienst zult doen. De uitvinding is thans ni geheel nieuw meer, daar ze van het laatst van 18 dateert, en echter, zooals ik van verschillende ka ten vernomen heb, nog bij velen, die met de suike fabricatie op Java belast, of er bij geinteresseerd zijn onbekend. De redeneeringen van den heer *Bessem*

BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Woensdag 15 Maart 1854, No. 21.

zijn naar mijn oordeel, uit een chemisch en physisch oogpunt volkomen zuiver; ik acht het daarom nuttig en noodig, dat dc aandacht der practici op deze uitvinding gevestigd worde. De tijd, dien wij beleven en te gemoet gaan, vordert, door de concurrentie en de, men kan bijna zeggen, volkomenheid in de bereiding der beetwortelsuiker, dat behalve verbeteringen in de *bewerking* van het suikerrietsap aangebragt, ook gelet worde op het bekomen van de meest mogelijke hoeveelheid sap.

Of deze pers dit voorgestelde doel kan bereiken, laat zich moeijelijk in het studeervertrek beslissen. De proeëven in Londen er mede genomen, zijn volkomen gelukt. Voor eenige maanden ontving ik een particulier berigt, waarin men mij meldt, dat de persen in de West-Indisch Engelsche kolonien zeer goed voldoen. Het onderzoek en de beoordeeling hieromtrent worden der ondervinding van den practicus op Java aanbevolen.

UEd. Dienaar,
Dr. J. H. CROOCKEWIT, Hz.

In de laatste jaren, zoo zegt de heer *Bessemer*, is het vraagstuk, om verbeteringen in de, tot de suikerfabricatie gebezigde werktuigen aan te brengen, met zooveel zorg en volharding door menschen, doorkneed in de détails van practische werktuigkunde, behandeld, dat het opwerpen van nieuwe theorien even gewaagd als moeijelijk kan genoemd worden. Hiervan volkomen overtuigd, werd ik voor eenigen tijd, door iemand die bij suikerplantages, in de West-Indische kolonien gelegen, geinteresseerd was, geraadpleegd, en door hem mijne aandacht gevestigd, op den aldaar algemeen tot de uitpersing van het suikersap gebezigden cylindermolens. Op dit punt, zoo belangrijk voor zoo veler belangen, heb ik mij toen onmiddellijk met lust en ijver toegelegd, en heb de overtuiging erlangd, dat wanneer ik er in kon *slagen*, om het sap door *uitpersing alleen* van het riet te scheiden, door namelijk eene *aanhoudende onafgebroken* werking daar te stellen, (want mangel aan continiciteit is voornamelijk de reden waarom de hydraulische pers niet aangewend kan worden), ik bijna al het vocht, in het suikerriet vervat, er uit zoude persen.

Hoe ik daarin geslaagd ben, moge blijken uit het gevoelen van den heer *Léon*, die in zijn belangrijk werk »the art of the manufacturing and refining sugar" zegt: »in stede van eene groote massa suikerriet in eens door »eene hydraulische pers uit te persen, worden in Bessemer's werktuig de [illegible] voor één uitge»perst, en toch [illegible] »snelheid."

Dit was het hoofdpunt dat ik mij bij mijne overwegingen en uitvinding heb voorgesteld; in korte woorden zal ik nu dit werktuig beschrijven, en onpartijdig met den cylindermolen en diens vele gebreken vergelijken.

De verticale molen, met houten rollen weleer in de Britsche kolonien gebezigd (¹), heeft vele hoogst belangrijke verbeteringen ondergaan, zoowel door de aangebragte soliditeit en het vermogen van het geheele zamenstel, als door de verandering van den verticalen in den horizontalen stand, de nadere verbinding met een stoommachinewaterrad enz.; alle deze verbeteringen zijn te veel bekend en erkend, dan dat ik er bij zoude stilstaan: maar toch, zoo als hij nu gebruikt wordt, is en blijft het een cylindermolen, met al de gebreken, vervat in den aard van zijne werking. En had men slechts de helft van het talent, dat nu gebruikt is om de nadeelige slechte wijze van *vermorselen* en *verwringen* van het riet uit te denken, gebezigd, om het zooveel betere systeem van *uitpersen* aan te wenden, zoo zouden de suikerfabricanten reeds sedert geruimen tijd niet zulk een groot gedeelte van hun jaarlijksch product verloren hebben, als nu het geval is.

Ik ben geheel gereed om de oppositie, welke het dolle denkbeeld om de cylinders uit te sluiten zal opwekken, te bestrijden: want deze ongelukkige cylinders schijnen van den suikerfabricant onafscheidelijk, als waren zij het eenige middel, denkbaar om het sap uit het suikerriet te bekomen, schoon er in de industriële practijk ontelbaar vele voorbeelden aangetroffen worden, waar ook vochten uit cellenweefsels of poreuse ligchamen worden geperst, en waar in niet één enkel geval cylinders gebezigd worden: alleen de suikerfabricant schijnt zich te verheugen in het monopolie van deze zoo kostbare als onvoldoende werktuigen.

Na het onvoldoende en gebrekkige van den cylindermolen thans in gebruik beschreven te hebben, zal ik vervolgens aantoonen dat alle deze gebreken bij mijne suikerrietpers ontweken zijn, waardoor te beter de waarde van laatstgenoemd werktuig erkend zal worden.

Om het sap uit het suikerriet door middel van den cylindermolen te bekomen, is het noodig dat die cylinders dusdanig nabij elkander geplaatst worden, dat het riet daar tusschen vrij naauw bekneld worde; deze afstand moet echter niet te klein genomen worden, daar alsdan het ampas (het uitgeperste riet) zoo zeer verscheurd, vermorseld en verdeeld is, dat het veel van de waarde en hoedanigheid als brandstof verloren heeft. Daarenboven verkrijgt men door eene al te harde drukking, was, chlorophylle en andere schadelijke zelfstandigheden in het riet voorhanden in het sap, welke weder voor de verdere bewerking daarvan hoogst nadeelig zijn. Om de beste uitkomsten te bekomen moeten de cylinders op eenen zekeren bepaalden afstand van elkander geplaatst worden, welke afstand natuurlijk naar de dikte van het riet gewijzigd moet worden. Maar ondersteld nu dat de cylinders zoo geplaatst zijn, dat zij het meeste effect op riet van 1½ Eng. duim diameter uitoefenen, en dat, hetgeen in de practijk meermalen zal voorkomen, twee rietstokken van welke de een 1 duim en de andere 2 duim diameter heeft, te gelijk door de cylinders gaan, dan zullen beiden onvolkomen uitgeperst worden, daar hunne respectieve massa's tot elkander staan als 1 tot 4. Van het dunste riet zal slechts een klein gedeelte van het daarin besloten sap verkregen worden, terwijl het dikste riet zoodanig vermorseld en verwrongen zal worden, dat het ampas fijn verdeeld zal zijn, terwijl tevens een groot gedeelte der vroeger opgenoemde, voor het suikersap schadelijke zelfstandigheden, die de cristalschieting hinderlijk zijn, medegevoerd zullen worden.

Hieruit volgt duidelijk, dat het onmogelijk is om de cylinders zóó te stellen, dat zij voor de *verschillende* diameters van het riet gelijkelijk zullen voldoen, en even zeker is het, dat hun effect steeds onvolkomen moet zijn en dat de bestaande gebreken geheel onafhankelijk zijn van hun aantal en hunne respectieve plaatsing.

Verder, wanneer de rietstok door een paar cylinders gaat, wordt er gedurende eene zekere tijdruimte, slechts op 2 à 3 duimen in de lengte, te gelijk drukking uitgeoefend, terwijl dan nog de grootste drukking slechts op eene *zeer smalle lijn* in de doorsnede te gelijk ondervonden wordt, zijnde het punt waar de cylinders elkander het meest naderen, terwijl aan beide zijden van die centrale lijn de drukking afneemt. Wanneer nu cylinders van 2 Eng. voeten doorsnede 5 omwentelingen per minuut maken, dan worden hunne oppervlakten, en bijgevolg ook een ligchaam dat tusschen hun doorgaat, met eene snelheid bewogen die meer is dan 6 Eng. duimen per seconde, en als wij dus aannemen dat de werkelijke drukking slechts op 3 duimen in de lengte van het riet te gelijk uitgeoefend wordt, dan is het duidelijk dat en slechts *eene halve seconde* tijds gebezigd wordt, om het sap uit elk gedeelte der rietstokken dat achteropvolgend aan de drukking wordt blootgesteld te persen, een tijdsverloop ten eenenmale onvoldoende om het sap uit de cellen en bundels, waarin het besloten is, geheel te verplaatsen.

Dit gebrek wordt thans reeds vrij algemeen erkend, zoodat ik onlangs cylinders heb zien vervaardigen, die zoo langzaam zullen loopen, dat zij slechts 2½ omwentelingen in de minuut doen, zoodat nu elk gedeelte van het riet gedurende *één* seconde aan de drukking zal blootgesteld zijn, maar waardoor ook de te verarbeiden hoeveelheid riet in gelijke verhouding met deze verminderde snelheid zal verminderen.

Een ander en niet minder groot gebrek bij het gebruik van cylindermolens, is de buitengewone gemakkelijkheid, waarmede het sap, na uitgeperst te zijn, *weder opgeslorpt* wordt. Het riet, zoo als bekend is, bestaat uit eenen buitensten bast, omsluitende eene zachte, spongieuse cellulaire massa, welke met suikerhoudend vocht gevuld, verdeeld is in grootere of kleinere tusschenruimten door een harden houtachtigen knoest (geleeding). Dit spons- en cellenachtige gedeelte is zeer elastisch, wanneer het van het sap ontdaan is, en daar nu het riet, na de *korte oogenblikkelijke* drukking, weder geheel vrij is, zoo veroorzaakt deze elasticiteit, dat het zich dan na die drukking als eene spons uitzet, en ook gelijk eene spons een groot gedeelte van het sap, dat te gelijk met hetzelve langs de cylinders afloopt, *weder* op kan zuigen. Zoo gaat er niet alleen suikersap verloren. maar moet ook dit verzadigd ampas in de zon ter drooging uitgespreid worden, voor dat het als brandstof kan dienen. Men verliest alzoo veel arbeid en tijd bij vochtig weder, en dus maakt men nuttelooze onkosten.

Hierbij gevoegd de vermindering in qualiteit, die het ampas ondergaat, zoowel als in quantiteit, door gisting en ontbinding, dit alles te zamen genomen, veroorzaakt een verschrikkelijk verlies voor den fabriecant.

Hierboven heb ik aangetoond, dat de drukking op den rietstok uitgeoefend, wanneer die door de cylinders gaat. altijd in rede zal zijn aan de gemiddelde dikte van het riet en den afstand tusschen de cylinders. Maar de drukking, op de *verschillende* deelen van *een en denzelfden* rietstok uitgeoefend, zal verre van gelijk zijn, daar de bast en geleedingen harder zijn en een meer houtachtig voorkomen hebben, dan de overige deelen, en alzoo aan eene veel grootere drukking dan deze belendende deelen, die uit eene zachte cellulaire massa bestaan, blootgesteld zijn; dit is oorzaak waarom chlorophylle en andere voor het sap schadelijke zelfstandigheden mede uitgeperst worden. Ook dit gebrek is mede in den aard der cylindermolens gelegen, en kan door hun aantal noch plaatsing verholpen worden.

Eindelijk is het door den cylindermolen voortgebragte resultaat, geheel afhankelijk van de beoordeeling en de luimen en grillen van degenen die hem besturen: want ofschoon het onmogelijk is om zijn *nuttig effect te doen stijgen* boven een zeker gegeven, zoo is het toch in hunne handen om dat *nuttig effect te verkleinen*. Het is toch zoo gemakkelijk, om, door welke reden dan ook aangespoord, de drukking der cylinders een weinig te verminderen, en alzoo het werk te bespoedigen; mangel aan kunde en oordeel kan dezelfde nadeelige gevolgen hebben. De beste maat van drukking is toch nog al moeijelijk te bepalen, want het is een fijn punt in quaestie of eene kleine hoeveelheid meer bekomen sap voordeeliger is boven de verontreiniging van al het verkregen sap, en de uitspraak hierin wordt zeer dikwijls aan onkundigen overgelaten, of wel de quaestie zelve geheel over het hoofd gezien. Maar ook onder de beste controle en de ijverigste directie, wordt de molen soms geforceerd en de toestel verwrongen en gebroken, omdat men al te minutieus de langzaamst mogelijke omwentelingen verlangt; want, door een niet genoegzaam overdachten omdraai aan de schroeven gegeven, worden de cylinders zoo digt tegen elkander aangebragt, dat zij onbewegelijk kunnen blijven, of dat een belangrijk gedeelte der machinerie breekt.

De ondoelmatige werking der cylinders zal, naar ik mij voorstel, aanleiding gegeven hebben tot de gewoonlijk gebezigde uitdrukking »*grinding the canes*, het riet *vermorselen*," dat volgens mijn gevoelen, eene volledige erkentenis van de gebrekkige werking dezer molens in zich besluit. En voorzeker, zoowel wegens de zuiverheid van het sap, als de waarde van het ampas als brandstof (dit in kleine stukjes verbroken ampas brandt zeer slecht, omdat het den vrijen toegang der lucht aan het vuur afsluit, en dus de verbranding van de andere brandstof bemoeijelijkt, zoodat, behalve dat er meer brandstof verbruikt zal worden, ook al de werkzaamheden in het kookhuis vertraagd worden) en het onnoodig krachtverspil, zal de suikerfabriecant niet meer langer willen »*vermorselen*" hetgeen »*uitgeperst*" kan worden. De daartoe door mij uitgevonden suikerrietpers zal ik nu kortelijk beschrijven.

(Wordt vervolgd.)

(¹) Deze soort van molen, wordt nog door de Inlanders in de Sundalanden, en ook op Java, tot de uitpersing van suikerriet gebruikt.

Dr. C.

Scheepsberigten.

Straat Sunda doorgezeild.

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van.*	*Datum.*	*Naar.*
Maart 8	Nederlandsch	Nordpolen	A. Godsknecht	Batavia	7 Maart	Stockholm.
» —	Engelsch	John	R. Aschland	»	— »	Hamburg.
» 9	Nederlandsch	Vriendschap	W. H. de Boer	»	— »	Padang.
» 12	Nederl. Indisch	Pielades	J. B. Perry	Samarang	3 »	»

Aangekomen Schepen te *Batavia.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van.*	*Datum.*	*Agenten.*
Maart 11	Nederlandsch	Abel Tasman	J. Hensing	Sydney	16 Jan.	de Weerdt, Ruyl en co.
» —	»	Arend	L. Hees	Launceston	15 »	Kreglinger, Dummler en co.
» 12	»	Vier Gebroeders	C. Vonck	Onrust	11 »	B. Kopersmit en co.
» —	Nederl. Indisch	Ellen	J. C. Lebet	Samarang	6 »	John Pryce en co.
» —	» »	So-ootban	Sech Achmat	Pontianak	22 Febr.	
» 13	» »	Pasekan	Tan Pikgiok	Pecalongan	8 Maart	
» 14	Nederlandsch	Henriette	J. van Loenen	van de West.		Haager en Schuurman.
» —	Nederl. Indisch	Segaffie		Palembang		Coulster.
» —	» »	Al Aloewie				

Vertrokken Schepen van *Batavia.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar.*
Maart 12	Nederl. Indisch	stooms. Java	G. Batten	Singapore.
» —	Nederlandsch	Resident van Son	F. C. Bandits	Soerabaya.
» —	Zweedsch	Prins Carl	Fauras	»
» —	Engelsch	Sulthan	John M. Tarlane	Singapore.
» 13	Fransch.	Atrato	Varquain	Soerabaya.
» —	Nederl. Indisch	stooms. Ambon	K. W. E. Bergner	Padang.
» 14	Nederlandsch	Prins Maurits	J. Bart	Amsterdam.
» —	Amerikaansch	E. Corning	Grovers	Singapore.
» —	Nederlandsch	Hendrika	P. Admiraal	Rotterdam.
» —	Engelsch..	Myrtle	Mardue	om de Noord.
» —	»	Chamois	Manghan	om de West.

In lading liggende Schepen te *Batavia.*

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederlandsch	Palembang	J. Hoekstra	Nederland.	de Weerdt, Ruyl en co.
»	Abel Tasman	J. Hensing	Nederland.	»
»	Luit. Adm. Stellingwerff	Mispelblom Beyer.	Nederland.	Kreglinger, Dummler en co.
»	Arend	L. Hees	» via Samarang.	»
»	Lewe van Nijenstein	R. H. Borchers		»
»	Wassenaar	A. Hofste	Amsterdam	Tiedeman en van der Burg.
»	Javaan *	G. J. Steinsma		B. Kopersmit & co.
»	Jan Pieter Zoon Koen *	J. Verloop.		»
»	Jacob Cats *	J. Koning		»
»	Vier Gebroeders *.	C. Vonck		»
»	Proteus	L. van Wagtendonk	Nederland	van Ommeren Rueb en co.
»	Jacoba Helena *	J. M. Pfeil	Rotterdam via Soerabaya	Haager en Schuurman,
»	Gebroeders	B. G. Flik.		Maclaine. Watson en co.
»	Gertrude	J. Lourens	Nederland	Reynst en Vinju.
Nederl. Indisch	Ellen	J. C. Lebert	Samarang	John Pryce en co.
» »	Fastas Bandjermassing	Sarief bin Hoesien		D. N. Buijs en Co.
» »	Jadul Kariem	Said Atas	Soerabaya.	Coulster
» »	Kasbal Hair.	Sech Bahriso	Soerabaya	
» »	Abdul Rachman	Hadjie Ma Saoet	Soerabaya	D. N. Buys en co.
Engelsch	Thames	Griffith	Sydney	Hunter, Houghton & Co.
Belgisch	Ambronix	de Ruyter	Antwerpen	G. Suermondt en co.
Deensch	Cybele	Schaefer	Makassar	Bahre en Kinder.
»	Kongen of Danmark.	Egholm	Falmouth.	»
Amerikaansch	transp. schip John Kennedy.	Collens.	Kruisende	Hughan.
Noorw.	America Packet	Lous		Bahre en Kinder.

De Nederlandsche Particuliere Schepen zijn aangeduid met een*.

Aangekomen Schepen te *Samarang.*

Datum.	Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van
Maart 4	N. I.	Fathool Hair	Said Assan.	Batavia.
» 6	Ned.	Pollux	J. Kooij	Tegal.
» —	N. I.	Jane Serina	C. Brodie	Batavia.
» —	»	st. Java	G. Batten	Soerabaya.
» —	Brem.	Auguste	Langenberg	Batavia.
» —	Ned.	Wildeman	v. d. Sprenckel	»

Vertrokken Schepen van *Samarang.*

Datum.	Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar
Maart 3	Ned.	Pielades	Perry	Padang.
» 4	»	Koning Willem II	Blaakhert	Nederland.
» —	»	Walcheren	J. E. Verhulst	»
» 6	N. I.	Ellen	J. C. Lebert	Batavia.
» —	»	Kiem Soen Hien	Tjan Hienlong	Rembang.
» —	»	Hap Eng	Tan Tjingkiat	Muntok.
» 7	»	st. Java	Batten	Batavia.

In lading liggende Schepen te *Samarang.*

Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Bestemming.	Agenten.
Nederl. Indisch	Fidha Rachman	Sech Bilfagie		
» »	Hap Heen	Naridin		
» »	Fathal Karip	Ketik		
» »	Justina	M. P. Deibel	Singapore	Gezagvoerder.
» »	Fathool Hair	Said Hassan	Soerabaya	»
» »	Jane Serena	C. Brodie	»	»
Nederlandsch	Echo	D. Kuyper	Nederland	Dorrepaal en co.
»	Adolf van Nassau	Borchers	»	»
»	Madura	T. Draijer	»	»
»	Pollux	J. Kooij	»	»
»	Wildeman	van den Sprenckel		»
»	Macao	Hoffman	Rotterdam	»
»	Laura en Adele	Swart	Nederland	J. Knagge en co.
»	Holland	Meinders	»	MacNeill en co.
»	Margaretha Johanna	M. Schou		»
Siam.	Herrowijn	Tio Tam		
Bremer	Auguste	G. C. Langenberg	Nederland	B. Kopersmit en co.

Aangekomen schepen te *Soerabaya.*

Datum.	Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van
Maart 2	Bal.	Tyro	Samarang	Balie (Amp.)
» 4	N. I.	Saijan Maschkoor	Moh. Amin	Banjermass.
» 5	Z. M.	st. Vesuvius	lt. t/z. 1. k. Matthijsen	Banjoew.
» —	Ned.	Asia	C. Arahamss.	Batavia.
» —	»	Van der Werf	P. C. Rosier	»
» —	N. I.	Alnoer	Sech Baharmoes	Grissee.
» —	»	Little Tot.	Katjeong	Pasoeroean.
» —	Ned.	Zeeland	de Winter	Cheribon.
» 6	N. I.	Tedok	Pa Djemanie	Balie (Bad.)
» —	Fr.	Louis	L. P. Tahet	Batavia.
» —	N. I.	Pakis	Tan Honggoan.	Grissee.
» —	Eng.	David Klarke	J. Deighton	Batavia.

Vertrokken schepen van *Soerabaya.*

Datum.	Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar
Maart 3	Z. M.	st. Merapie	lt. t/z. 1 k. v. d. Moore	k.st. o. d. O.
» 4	N. I.	Asad Dullah	Hadjie Samsodin.	Banjermass.
» —	»	Venus	Ketjil	Bal. v. Banj.
» —	»	Kembang Djepoon	Sie Kiansian	Balie (Amp.)
» —	»	Said Maskoor	Moh. Saleh	Banjermass.
» 5	»	st. Java	Batten	Sing. v. Bat.
» 6	Ned.	Carolina	W. Johannes	Bez. v. Pas.
» —	N. I.	Fathal Kair	Go Ingatj	Grissee.

In lading liggende Schepen te *Soerabaya.*

Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Bestemming.	Agenten.
Nederlandsch	Willem I	J. J. Niedfeld	Nederland	Fraser Eaton en co.
»	Van der Werf	P. C. Rosier	»	»
»	Kolonel Koopman	J. Klein	»	Tiedeman en van der Burg.
»	Zeeland	F. de Winter	»	P. Kervel en co.
Nederl. Indisch	Kiem Sansing.	Tjoa Kow.	Balie	Gezagvoerder.
» »	Fathool Wahap	Said Segaf	Balie	»
» »	Alnoer	Sech Baharmoes	Samarang	»
Fransch.	Louis	P. L. Tahet	Nantes	Fraser Eaton en co.

AANGEKOMEN PASSAGIERS.

Met Z. M. stooms. *Batavia:* de luit. koll. van het Britsch-Indisch leger *Laing*, de heeren *Carroll. — Salm. — Bocken. — R. E. Smith. — C. Rattrick. — Z. M. troepen.*

Met het N. I. schip *Ellen:* de heer *Wildanger en echtgenoot.*

VERTROKKEN PASSAGIERS.

Met het N. I. stooms. *Banda:* de heeren *W. F. A. Cores de Vries. — B. Kopersmith. — W. B. Lede Boer. — D. van der Burg en echtgenoot. — E. J. H. van der Beek. — F. E. H. Dillon. — C. Brodie. —* Mejufv. *C. J. Stok. — Z. M. troepen.*

Met het N. I. stooms. *Java:* de luit. koll. van het Britsch-Indisch leger *Laing*, de heeren *P. A. Bik. — O. E. Heijdorn. — E. A. D. Brown. — F. Pache. — J. Carter.*

Met het N. I. stooms. *Ambon:* de heeren *C. Barret. — J. P. J. Cabri en familie. — J. Eilbracht en 1 bediende. —* Jufv. *J. E. van der Geugten met 1 kind.* — offic. van gez. 3de kl. *Rohder.* — 1ste luit. *de Clerq.* — 2de [illegible] *Middelaer. — Z. M. troepen.*

Met het Ned. schip *Prins Maurits:* gegageerde stafmuzijkant *Henrici* en dezelfs wettig gezin. — 4 gepasp. militairen.

Met het Ned. schip *Hendrika:* de heeren *D. van Elk en familie. — P. van der Ploeg. — E. T. Potter.* — Mevr. *A. B. du Cloux en 5 kinderen.* — Mevr. *A. J. C. T. Levijssohn.* — 2 gepasp. militairen.

Handelsberigten.

Aan- en Uitvoer te Batavia *van den* 11 *tot en met den* 15 *Maart* 1854.

AANVOER.

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Jan.

252 pic. rijst. 20 ps. led. tonn. *Lim Kengho.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Sakieman.

196 pic. rijst. *Tjiau.*

Van Pecalongan per ned. ind. bark *Batavia* gez. Tan Ingok.

63 pic. gambier. 3 kn. sago. 1 zak. rijst. 103$^{20}/_{100}$ 566$^{61}/_{100}$ pic. tabak. 1$^{1}/_{2}$ do. djarak olie. $^{1}/_{2}$ do. knoflook. 1 krandj. laxa *Oeij Tiangdjoen.*

715$^{33}/_{100}$ pic. suiker. *Pitcairn en co.*

Van Riouw per ned. ind. bark *Taboe Banjermassing* gez. Sariet abd. bin hoesin Baharoen.

40 ps. bintanger matten. *G. T. de Bruinkop.*

111 » » » *Oeij Toon.*

288 do. balken. 1500 man. sigaren. *D. N. Buijs en co.*

Van Bantam per praauw Sampang gez. Riewan.

7000 ps. arensuiker. 1300 do. eende eijeren. 22 pic. rijst. 4 do. gedr. garnalen. 1 do. kamirie noten. 2 do. kapok. 1 vl. brandhout. 6 ps. aardewerk. 25 roll. bant. matten. 2 do. zwt. touw. *Oeij King*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Kaijiel.

145 pic. rijst. *Lim Goan.*

Van Cheribon per praauw Pantjajlang gez. Siedjem.

10 ps. patatera. 35 st. kramhouten. 90 pic. rijst. 2 koij. groene katjang. 16 krandj. aardappelen. *Tjie Lo.*

Van Riouw per praauw Toob gez. Mohamad Jaman.

474$^{33}/_{100}$ pic. gambier. 3 ps. zijde sarongs. 35 kn. thee. *Oeij Toon.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Sassan.

168 pic. rijst. *Pauw Makie.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Nazat.

252 pic. rijst. *Lim Gan.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Ammal.

252 pic. rijst. 14 ps. led. tonnen. *Amiso.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Amal.

280 pic. rijst. *Tjoa Nio.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Siemn.

196 pic. rijst. 10 st. led. tonnen. *Tan Soekwie.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Madien.

252 pic. rijst. 6 do. varkens dinding. 20 ps. led. tonnen. *Tan Oe.*

Van Indramaijoe per praauw Sampang gez. Kliessir.

136 pic. rijst. *Kotta.*

Van Tjiriengien per praauw Sampang gez. Kahar.

200 zakk. rijst. Touw Gie.

Van Tjiriengien per praauw Sampang gez. Kabieb.

175 zakk. rijst. 50 pic. gomelastiek. 20 tonn. olie. *Tjoe Senghiat.*

Van Tjiringien per praauw Sampang gez. Asam.

200 zakk. rijst. 5 tonn. olie. 5 pic. gomelastiek. 1 do. agar agar. 20000 ps. pinangnoten. *Tjoa Oeij.*

Van Tjiriengien per praauw Sampang gez. Kaliepan.

120 zakk. rijst. 10 tonn. olie. 3 pic. agar agar. 40.000 ps. pinang noten. *Gouw Angeno.*

Van de Lampongs per praauw Djoeroepian gez. Rebieng.

10 pic. gomelastiek. 39$^{57}/_{100}$ do. zwt. peper. 5$^{9}/_{100}$ do. koffij. 51$^{41}/_{100}$ do. dammer. *Tan Boensan.*

UITVOER.

Naar Singapore via Muntok en Riouw per ned. ind. stooms. *Java* gez. G. Batten agt. MacLaine Watson en co.

Voor Muntok.

5 pees houten trechters. 300 do. steenkolen manden. 400 ㏈ werk. 24 ps. led. vaten. 1105 stav. 2 boss. ijzer. 33 pakk. stroo zakken. 110 ㏈ werk. 2 pakk strooloppen. 8 coll. div. ijzerwerk. 4 vs. mineraalgoed. 60 ㏈ werk. 1 pak stroolappen. 1 kt. hengsels. 1 ton 1 kt. djarak olie. 2 pakk. stroolappen. 1 kt. timmermansgereedschappen. 50 ㏈ werk. 41 ks. lijnolie. 252 vs. drooge zwartsel. 8 do. div. spijkers. 1 pic. eur. get. touw. 5 coll. divers. genie goederen. 50 boss. ijzeren banden. 15 kruiwagens. *Gouvern.*

2 kn. madera. 1 do. glaswerk. 1 do. 7 blikk. koek. 6 theebladen. 1 do. 2 doz. rhijnwijn. 1 do. 10 do. sokken 1 st. laken. 10 md. suiker. 10 vs. boter. 1 kt. haring. en kazen. *Vaupel en co.*

f 4500.— aan specie. *Said aloei Satrie.*

2 bn. drills. 2 kn. ong. katoen. 2 do. madapollams. 3 do. gedr. katoenen. 1 do. madapoll. *Busing Schröder en co.*

20 keld. genever. 1 kt. provisien 64 blikk. 1 vt. roodewijn. 6 md. min. water. 6 do. 20 vs. boter. 2 kt. batav. batik sarongs. 1 do. wit katoen. 1 do. rood. 1 do. chitsen. 1 do. 15 pr. sandalen en 6 doz. eau de cologne. 1 do. 10 pajongs. 400 ks. ong. zeep. 20 pakk. heng. do. 7 do. hoepel ijzer. 2$^{1}/_{2}$ keld. lijnolie. 2 do. genever. 1 kt 1. doz. madera, 6 fl. bitter. 2 doz. speelkaarten. 2 vn. 10 doz. bier. 1 md. seltserwater. *John Pryce en co.*

5 kn. 20 corg. bat. gedr. sarongs, 4$^{4}/_{20}$ do. do. batik. do. 6 do. idem doeken. 1 do. tanab. batik doeken. 14$^{1}/_{2}$ do. eur. lange kleedjes. 42 ps. chitsen. 46 do. do. kat. tjelees. 35 do. do. zwart katoen. 56 do. do. wit do. 26 doz. do. kat. doeken. 1 ps. do. rood katoen 16 do. do. katoen. 2 corg. do. slendangs. 16 ps. do. ginghams. 10 ell. laken. 10 ell. everlast. 11 ps. eur. zagen. 7000 do. visch haakjes. 4 ps. do. kat. parapluies. *Ismail.*

Voor Palembang.

2 kn. 77 corg. bat. gedr. sarongs. 1 do. 50 ps. eur. ong. katoen. 9 corg. java kat. tjoekin. 1 kt. 26 ks. arab dadels. 5 do. zeep. 10 ps. kazen. 9 do. eur. rood katoen. 15 do. do. kat. ginghams. 6 do. do. longcloths. 6 corg. do. katoen doeken. 5 par. lederen muilen. 1 kt. 50 fl. rozenwater. 5 vn. tarwe meel. 4 zakk. arab sago. 1 koffer 1$^{1}/_{2}$ corg. eur. kat. sarongs. 3 ps. do. longcloths. 5 corg. kat. doeken. *Said abd, rachman Alhabaesij.*

1 baal bl. gev. drills. *Hunter Houghton en co.*

2 vn. wijn. uit entrep. *voor Rieuw John Pryce en co,*

Voor Singapore.

1 kt. jap. lakwerk. *McEwen en co.*

128 pic. gomelastiek. *MacLaine Watson en co.*

1300 ps. zilv. sp. matten. 12 realen goud. 7 do, stofgoud. 3 kisten vogelnestjes. *Oeij Poentin.*

2 bn. manufact. uit entrep. *Burt Mijrtle en co.*

4 kn. 4000 ps. dollars. *Bahre en Kinder.*

1 paard. *Morgan Melbourn en co.*

3 ks. 2500 ps. sp. matten. *Oeij Tiangdjoen.*

1 kt. bat. sarongs. 1 do. eur. kat. do. *Sech Jawal bin Sawal.*

800 ps. zilv. sp. matten. *Sech abd. bin Hoesin.*

10 vn. pik. *Batten.*

2 » » *Paine Stricker en co.*

11313 ps. zilv. sp. matten. *f* 5712.— do. specie. 920 ps. goudgeld. *f* à 10.— *Said aloei bin Satrie.*

10 pic. gomelastiek. 0$^{50}/_{100}$ do. hartthoorn. *Pareis en co.*

f 13900.— aan zilv. specie. *Tan Tjinseng.*

f 12300.— » » » *Tan Moetlie.*

200 ps. goudgeld. *f* 10— *Tjia Kiokbie.*

252 ps. buffelhuiden. *McEwen en co.*

700 ps. zilv. sp. matten. 50 do. do. specie. 2 par bat. armringen. 5 ell. laken. 6 thail vogelnestjes. *Lie Awie.*

1 kt. inh. een defectmuzijkdoos. *Hughan,*

1 doosje inh. 200 ps. souvereigns. *Paine Stricker en co.*

40 ps. zilv. sp. matten. 560 do. do. specie. *Tjan Engsu.*

2 paarden. 500 ps. zilv. sp. matten. *MacLaine Watson en co.*

9 kn. manufact. uit entrep. *Fraser Eaton en co.*

3 kn. inh. 5300 ps. sp. matten. *Tjam Kamsoeij.*

1 kt. 4 cod. java batik hoofddoeken. 1 do. 5 do. slendangs. 10$^{1}/_{2}$ do. hoofddoeken. $^{1}/_{2}$ pic. genetrie. 32 pees. zijde plangies. 10/m. man. sigaren. 14 ps. java gebatik sarongs. 1 kt. 9$^{1}/_{2}$ codies. java hoofddoeken. 3$^{1}/_{2}$ do. do. slendangs. *Seth abd. bin Alie.*

Naar Groëe per praauw Sampang gez Sech achmat Hemran.

6 ps. eur rood katoen. 2 do. madapoll. 3 do. eur. chitsen. 1$^{1}/_{2}$ corg. bat. batik hoofddoeken. 3 ps. eur. doerias. 5 do. do. ong. katoen 6 stell. chin. stalen pannen. 7 doz. eur. theekommetj. 7 do. do. borden. 900 ps. chin. kommen. 4 do: eur. wollen dekens. 10 do. java koperen lampen. 4 do. kwispeldoors. 5 do. bat. houten stoelen. 2 do. eur. stolpen. *f* 700 ps. zilv. specie. *Gezagv.*

Naar Rotterdam per ned. schip *Hendrika* gez. P. Admiraal agenten Reijnst en Vinju.

500 pic. tin. 3009$^{47}/_{100}$ do. suiker. 1150 do. koffij. *N. H. M.*

150 do. rotting. 8762$^{02}/_{100}$ do. suiker. *particulier N. H. M.*

2 ks. provisien. 6 vn. gez. vleesch. 5 do. do spek. 20/$_8$ do. boter. 10 do. gort. 2 oxh. genever. uit entrep. *Agenten.*

5 vn. rookspek. 2 do. groene erwten. uit entrep. *Radijs.*

Naar Singapore per Eng. schip *Sultan* gez. J. Mac Tarlane agenten Martin Dyce en co.

Aan boord gebleven lading van Glas-Gow.

11 vn. verfwaren. 1 Kt. hoeden. 158 coll. manufact. *Agenten*

1 vt. ijzerwerk. 2503 stav. 79 bund. ijzer. 256 coll. manufacturen. *Pitcairn Syme en co.*

1 ki. provisien. 51$^{13}/_{20}$ tonn. steenkolen. 100 vs. teer. 20 do. pik. 6 slijpsteenen. 3 roll. lood. 12 potten. 108 pannen. 36 ketels. 55 coll. touwwerk. 16 do. diversen. 36 do. inh. 5 weegschaal. 15 oxh. bier. 33 coll. touwwerk. 168 do. manufact. ......

58$^{20}/_{100}$ pic. bat. niels. *Kenghin.*

Naar Havre via Samarang en Soerabaya per Fr. schip *Atrato* gez. S. Varquain agt. de Viennes.

1 pak brillanten, 2000 ps. tiengulden stukken. 4 ks. modewaren. 2 do. broekenstoffen. 4 do. modewaren. 2 do. zijdestoffen. 15 do. champagne. 23 oxh. en 60 kn. roodewijn. 10 tiercons en 90 kn. cognac. 15 do. muscaatwijn. 10/$_2$ oxh. azijn. 5 kn. brandewijn. 15 dame jeanes voorloop. 60 kn. slaolie. 5 do. pruimen. 25 do. vrucht op water. 15 do. siropen. 6 do. vrucht. op brandewijn. 12 do. gelegen. 2 bn. vermicellie. 1 do. macaronie. 6 kn. spiegels. 2 do. inh. 1 billard. 13 do. schilderijen. 3 do. laken. 1 do. lampen. 3 do. pleetwerk. 1 do. tapijten. 1 do. corsetten. 1 do. gouddraad. *lad. bestemd voor Samarang van Havre.*

5 kn. champagne. 15 oxh. en 40 kn. roodewijn. 10 tiercons en 60 kn. cognac. 10 do. muscaatwijn. 5 do. brandewijn. 10 dame jeanes voorloop. 40 kn. slaolie. 3 do. pruimen. 15 do. vruchten op water. 4 do. do. op brandewijn. 1 bl. vermicellie. 1 do. macaronie. 5 kn. siropen. 5 do. spiegels. 2 do. inh. een billard. 9 do. schilderijen. 1 do. laken, 1 do. lampen. 3 do. pleetwerk. 1 do. tapijten 1 do. corsetten. *lad. bestemd voor Soerab. van Havre.*

Lading voor Havre.

120 pic. sapanhout. uit entrep. *v. Ommeren Raab en co.*

30 pic. rotting. 540 do. rijst. 27 do. zw. peper. 180 do. dammer. 34 do. benzoin. 34 do. gomelastiek. 84 do- dammer. 9 kn. jap. lakwerken. *Agenten.*

Naar Banjoewangie per praauw Padewaken gez. Anna koda Jawa.

15 pic. melindjo vruchten. 5 do. triepang. 3000 ps. klappers. 11 do. eur. chitsen. 11 do. do. longcloths. 6 do. do. madapoll. 1 do. do. gev. katoen. 23 corg. bat. batik doeken. 127 ps. ijzeren golloks. 13 do. do. bijlen. 6$^{7}/_{20}$ corg. bat. batik slendangs. 140 ps. do. do. idem witte. 3$^{1}/_{2}$ doz. chin. kommen. *Gezagv.*

Naar de Lampongs per praauw Pantjallang gez, Natiek.

f 5000 zilv. specie. *f* 1500 kopergeld. 100 pic. rijst. 13$^{1}/_{2}$ corg. bat. zwt katoen. 2 vs. tarwe meel. 2 kn. bier. 2 do. wijn. 2 vs. boter. 40 doz. eur. borden. *Nakiat.*

f 190 zilv. specie. 1 kt. speelgoed. 40 ps. eur. tabakdoosjes. 1 doz. do. scharen. 1 do. pennemessen. 1 do. chin. spiegeltjes. 1 do. eur. pleete lepels. 300 ps. chin. bamb. kamm. 4 pak do. speelkaarten. 3 do. do. tabak. 1 ps. eur. ginghams. 3 do. jap. led. kistj. *Natiek.*

Naar de Lampongs per praauw Pantjallang gez. Mak.

1000 ps. bat. vloersteenen. 500 do. do. metselsteenen. *Nakikait.*

Naar de Lampongs per praauw Pantjallang gez. Nando.

f 300 kopergeld. *f* 1000 zilv. specie. 200 do. sp. matten. 150 pak. chin. speelkaarten. 4 pic. rijst. *Kie Kohbeng.*

Naar Bantam per praauw Sampang gez. Saijid.

400 ps. chin. led. zakken. *Io Tamnio.*

Naar Indramaijoe per praauw Sampang gez. Saied.

12 pic. olie. *Ang Hoeij.*

Naar Amsterdam per ned. schip. *Prins Maurits* gez. J. Bart agent B. Kopersmit en co.

200 pic. tin. *N. H. M.*

85 pic. rotting. 11204 do. suiker. 2680 do. rijst. 1287 do. koffij 520 do. gomelastiek. *de Weerdt Ruyl en co.*

3 vs. boter. uit entrep. *Radijs.*

Aan- en Uitvoer te Samarang *van den* 2 *tot en met den* 9 *Maart* 1854.

AANVOER.

Van Nederland over Batavia per ned. schip *Margaretha Johanna* gez. M. Schou.

4722 stav. en 38 bund. ijzer en 100 md. bier. *J. Knagge en co.*

1 kt. diversen, *J. Scheltema.*

5 kn. provisien en 20 kn. bier. *Voorneman en Buijs.*

300 vs. boter. 182 coll. provis. 18 do. aardewerk. 1 kt. boeken. do. bier. 8 hammen. 2 bl. en 2 vs. vleesch. 2 kn. madera. wijn en 1 kt. ingel. eetwaren. *Dorrepaal en co.*

90 coll. provien. *A. Meijer.*

70 vn. bier en 4 ks. kramerijen, *J. Hijmans.*

3 kn. kramerijen. *de Bruin.*

709 kn. wit. katoen. 176 do. ruwe do. 2 do. bl. met wit gedr. do en 21 do. effen rood. *N. H. M.*

UITVOER.

Naar Nederland per ned. schip *Koning Willem II.* gez. Blaakhert

11494 pic. suiker. 4500 st. koehuiden en 15 pic. bindrotting. *Mac Neill en co.*

1 pic. mannetjes koffij. *F. van Hengst.*

Aan- en Uitvoer te Soerabaya *van den* 5 *tot en met den* 8 *Maart* 1854.

AANVOER.

Van Bandjarmassing per ned. bark *Saijan Maskoor* gez. Mahamat Amin agt. Gezagvoerder.

12.500 st. kadjangmatten. 40 ks. thee. 7$^{40}/_{100}$ pic. was. 17 codi rottinghoeden. *Hadjie Oesoop.*

4$^{10}/_{100}$ pic. was. *Ang Aianbing.*

10.360 st. maloekoematten. 100 karaten diamanten. 30 thails stofgoud. *Ang Hianbing.*

Van Pasoeroean per ned. schip *Zeeland* gez. F. de Winter agt, P. Kervel en co.

22 kn. inh. een comp. molen. *Order.*

Van Batavia per ned. schip *Asia* gez. C. Abrahams agt. Tiedeman en van der Burg.

f 100.000 zilv. munt. 2004 st. gietijzer. 6 kn. lijn-olie. 1 kt. zijde koord. 16 bn. koffijzakken. 20 kn. rood katoen. 507 kn. wit do. 15 bn. drills. 34 kn. gew. goederen. 141 kn. ruwe katoen. 32 bn. koffijzakken. 55 do. drills. *N. H. M.*

32 kn. marmerbladen. 655 st. vloersteenen. 1 brandkast. 34 kn. meubelen. glas, ijzer en zilverwerk en eenige passagiers goederen *H. L. Rademaker.*

14 kn. meubelen. toiletspiegels schilderijen. glas en porceleinwerk spiegeltjes en aardewerk. *Ten Siethoff en Schot.*

UITVOER.

Naar Singapore via Samarang en Batavia per ned. stooms. *Java* gez. G. Batten.

9 kn. madapoll. 1 kt. kain pandjangs. 252 st. karbouwhuiden. blokken. 1 kt. thee. 3 coll. monsters suiker. 1 kt. man. sigaren. 1 kt. divers. kleinigheden. *Fraser Eaton en co.*

2 kn. schildpad. *Hoekstra Gijsing en co.*

2 bn. tricot. *B. J. van Eck en co.*

100 pic. suiker. *P. Kervel en co.*

1 vt. jarak olie. 1 kt. gez. eijeren. 4 zakken. zaad. 1 krandj. uijen 1 kt. garnaatsteen. 1 do. goudwerk. *Adam en co.*

2 kn. eetserviezen. 1 kt. glaswerk. 14 ks. likeur. 2 do. diversen. do. hoeden en handschoenen. 1 kt. boeken. *B. J. van Eck en co.*

5 kn. lijnwaden. 6 do. kaijoe poetie olie. 7 ks. garoehout. 180 ㏈ koperwerk en eenige stukjes lijnwaden en kleinigheden. *Divers. Arabieren en Chinezen.*

Naar Rotterdam per ned. schip *Whampoa* gez. H. Kramer.

65$^{79}/_{100}$ pic. rotting. 9186$^{66}/_{100}$ do. suiker. *Adam en co.*

24$^{60}/_{100}$ pic. sapanhout. *W. Cores de Vries.*

Naar Bandjarmassing per ned. bark *Fathool Moebarak*, gez. Kasim

3 pic. koperwerk, *Abdul Rachman.*

6 » lange peper. *Gezagvoerder.*

4800 st. jav. sigaren. *Kassan.*

40 st. zw. katoen. 23$^{11}/_{20}$ corg. jav. sarongs. *Mohamat.*

GEDRUKT EN UITGEGEVEN TE BATAVIA BIJ W. BRUINING